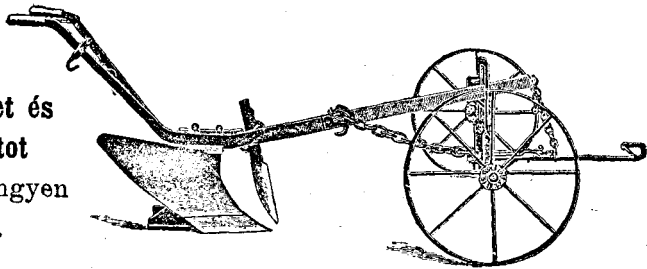

ERDÉLYI GAZDA

Minden gazda saját érdekében cselekszik, ha
a hírneves és csakis eredeti „Bächer-féle egytetemes
aczel-ekéket és váltó hegyi ekéket
vásárolja.

A Bächer-féle ekék úgy könnyű súly, biztos járás, mint tartósság tekintetében
minden más gyártmányt felülmúlnak és tökéletes munkateljesítés tekintetében kiválóak.

Árjegyzéket és
árajánlatot
készséggel ingyen
küldök.

Bächer Rudolf kizár. ekegyára raktára.

Magyarországi vezérképviselő: **SZÜCS ZSIGMOND**, Budapest, VI., Nagymező-utca 68. 1266

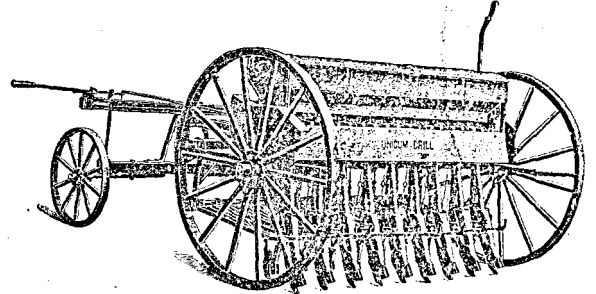
A Melichar-féle cs. és kir. szabadalmazott

„UNICUM DRILL“

(sik és hegyes talajnak)

sorvetőgép, úgy célszerű szerkezet, kevés vonóerőszükséglet, pontos szabályozhatóság mint tartósság tekintetében valamennyi gyártmány között az első helyet foglalja el.

Erről tanuskodik, azon körülmény, hogy az utóbbi 10 évben 20,000-nél több ily gép adatott el. — Ábrás leírással és árjegyzékkel ingyen szolgál:

Melichar Ferencz, csász. és kir. szabadalmazott vetőgépgyárának raktára.

CLAYTON & SHUTTLEWORTH

BUDAPEST, Váci-körút 63. szám

által a legjutányosabb árak mellett ajánlatnak

Locomobil és gőzszéplőgép-készletek 2½ és 12 lóerőig,
szalmakaszalók, járgány-céplőgépek, lóhuro-céplők, tisztító-rosták,
konkolyozók, kaszáló- és aratógépek, szénagyújtók, boronák,
„COLUMBIA-DRILL“ legjobb sorvetőgépek, Planet Jr. kapálók,
szecskavágók, répvágók, kukorica-morzsológok, darálóok,
őrő-malmok, egytetemes aczel-ekék, 2- és 3-vastu
ekék és minden egyéb gazdasági gépek.
Részletes árjegyzékek kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

1242

Beocsini Cémentgyári Unió

— Redlich, Ohrenstein és Spitzer. —

Az 1896. évi ezredéves orsz. kiállítás
egyedüli díszoklevél cémentgyártásért
és számos más kiállításon első díjak.

Gyárak:

BEOCSINBAN
Szerémszög
Pétervárad mellett.

Iroda:

BUDAPEST,
V. kerület,
Alkotmány-utca 10.

— ÉVI GYÁRTÁSI KÉPESSÉG: —

800,000 mm. portlandcément, 800,000 mm. románcément.

Ajánlja Magyarországon, Ausztriában és a
keleti dunatartományokban a legnagyobb
és legkényesebb építkezéseknél kitűnő si-
kerrel kipróbált gyártmányait, akármely
— vasuti vagy hajóállomásra szállítva: —

Gyorsan vagy lassan kötő román-cémentet és
mesterséges portland-cémentet, valamint hom-
lokzat-diszítésnek és öntvényeknek nagyon al-
kalmatlan cémentet, szép és egyenletes színben.

— JÓTÁLLÁS: —

A normaliaknál 50%-al nagyobb húzási és nyomási szilárdsággal.

Egyenlő súlyú zsákok és hordók.

1022.

Májerszky Barnabás

gépgyáros Nyiregyházán

készít sok évi tapasztalatok nyomán mint specialista

Viznyomásu olajsajtókat,

Olajmagzúzókat egyszerű s több hengerrel,

Olajmagpörkölőket gőz- és tűzfűtésre,

Olajfinomító gépeket s az olajgyártással kapcsol-
latos minden berendezést.

Eddigi kivétel 120 telep üzemben. 1093

A m. kir. államvasutak gépgyárának lokomobil-, cséplőgép és „Millennium” aratógép gyártmányai a párisi nemzetközi kiállításban a legnagyobb kitüntetést, a GRAND PRIX-t nyerték.

A m. kir. államvasutak gép- gyárának vezérügynöksége

Budapest, V., Váci-körút 32.

ajánlja a m. kir. államvasutak gépgyárában készült gőzcséplőkészleteit, compound lokomobiljait,

„Millennium” legújabb szerkezetű fűkaszáló-, marokrakó és kévekötő aratógépeit

továbbá: aczélöntésű ekefővel ellátott ekéit és egyéb mezőgazdasági eszközeit.

1262

Horosz és Kupás

ezelőtt Meskó Z.

Kolozsvár, főtér 19. szám.

UJ! Női divat, vászon és confectio üzlet. UJ!

Ajánlják a mélyen tisztelt közönségnek egész ujonnan berendezett különlegességi raktárukat. — Rendkívüli nagy választék. — Olcsó árak. — Figyelmes kiszolgálás. — Minták bérmentve. — Tennis flanellek 15, 18, 20 kr. Női blouzek, szoknyák, Czibelin gyapjukelme 120 cm. széles 75 krtól. — Gyermekruhácskákban gyári raktár. 1212

AZ
ERDELYI GAZDASÁGI EGYLET
VÉDNÖKSÉGE ALATT ÁLLÓ

ERDELYI KERESKEDELMI TÁRSASÁG

(Irodája: Kolozsvár, Szentegyház-utca 2. sz. I. em. Telefon szám: 311. Sürgőnycim: »Kereskedelmi Társaság», Kolozsvár.)

Lóhere és Luczernamagot

a legmagasabb napi ár mellett vásárolunk.

Kérjük a t. Gazdaközönséget, hogy lóhere s luczerna magtermését a mennyiség s az elérni óhajtott ár megjelölésével nekünk megmintáznai sziveskedjék.

Felkéri az erdélyrészi állattenyésztő birtokos gazdákat, hogy eladó haszonállataik (igás ökör, tinó, borju stb.) minőségét és mennyiségét hozzá sürgősen bejelenteni sziveskedjenek, mivel a királyhágon túli uradalmak részéről

a vételre rendkívül sok megbízás érkezett.

Cséplőgépek, rosták, ekék és boronák, zsákok, ponyvák, olajok stb.

legjutányosabb és legmegbízhatóbb beszerzési forrása.

1010

Ganz és Társa vasöntő és gépgyár részvénytársaság

LEOBERSDORF. BUDAPEST. RATIBOR.

Városi üzlet Budapest, Ferencziek tere 2.

Ajánlja:

Hengerszékeit (Mechwart szabadalma) darálás-, felbontás-, kiörlés- és simára őrléshez, önműködő lisztkeverő gépeit, hámozó-, koptató- és egyéb malomgépeit, mint felvonókat, szitákat, szállítócsigákat-, zsákfelvonókat-, detacheurök- és egész malomberendezéseket.

Turbinákat, forgó ekéket gőz-, petroleum- és electromos hajtással.

Elektromos világítási és erőátviteli telepeket. Mindennemű kéregöntvényt.

Bánki rendszerű benzin és petroleum motorokat és locomobilokat.

1017

Az 1900-ik párisi kiállításon 6 nagy díjjal és 8 aranyéremmel kitüntetve

Gyümölcsfák.

Őszi ültetésre ajánlunk minden fajtájú gyümölcsfát, nagy készletek a legjobb fajták bók tömeges ültetésre. Diszfák, gyümölcstermő-cserjék, bogyógyümölcs, disznóvénny, gyönyörű gömbölyű akácok, gyümölcsujdonságok, alapozások stb. — Kizárólag a legjobb minőségű, egészsé-

ges gyökerű növényeket küldenek a megrendelőnek. A jó minőségért felelősséget vállalnak. Gyümölcsparc és kerti berendezések elvállaltatnak. Fővilágosítás gyümölcsügyben díjtalan. — Katalogus ingyen és bérmentve. 1234

FISCHER és TÁRSA faiskolák, NAGY-ENYED.

„Baromfitenyésztés”

című képes heftlapból.

E szakfolyóirat felöleli a gazdasági és sportbaromfi-, éneklő és díszmadár-, galamb- és házinyúl-tenyésztési kérdéseket.

A baromfitenyésztés minden ágáról közölt nagyszámú olkkelt mindig a legjelesebb tenyésztők írják.

A lap hetenként 16 oldal terjedelemmel jelenik meg s az ország minden részében el van terjedve.

Szerkeszti: Hroblayné Dedinszky Adél.

1149.

Előfizetési ára: egész évre 8 korona.

Szerkesztőség és kladóhivatal: Budapest, VIII., Nap-u. 19.

Ullmann Ferencz

Czim- és Czimerfestő.

Egyedüli erdélyrészi

Diszító műterme, Horgany- és Érc-czimtábla Öntődeje.

Kolozsvárt, Rákóczi-ut 14. sz. Telefon 471. sz

Készít mindennemű horgany és érczöntésű felirat-táblákat, u. m. községjelző útjelző, tilalmi és egyes ajtó felirati táblákat a legjobb anyagból és kivitelben; valamint elvállal és készít: fogadtatások diszítéseit, egyleti, templomi és diszlobogókat bármily kivitelben, ugyszintén diszítási tárgyak, lobogók, czimerek stbik kölcsön is adatnak.

Vidéki rendelések azonnal intéztetnek. 1162

Mótor-benzint

minden fajsúlyban és mindennemű motorhoz alkalmassat jutányosan szállít a

Kőolajfinomító-gyár Részv.-társ. brassói gyárából.

Megrendelések a brassói irodába intézendők. Benzin adómentességére vonatkozó eljárást illetőleg, a kellő felvilágosítás ugyanott készséggel megadatik. 1032.

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
ELŐF. ÁR: 1 ÉVRE 12 KOR., 1/2 ÉVRE 6 KOR.,
1/4 ÉVRE 3 KOR. EGY SZÁM 24 FILL.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET ÉS ERDÉLYRÉSZI GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, PETŐFI-UTCA 7. SZÁM.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:	
Az erdélyi magyar kisbirtokosság helyzete. <i>É. E.</i>	685
Az előbbi kiállítások és a XIV-ik erdélyrészi tenyészállatkiállítás tanulságai. <i>VI.</i>	687
Székelyföldi legelők. <i>(k.)</i>	689
A bácskai Kánaán. <i>Luczay Albert.</i>	690
Az aranka és annak irtása. <i>K—n.</i>	691
A Plymouth tyúk. <i>Z. K. E.</i>	691
A szemellenzőről. <i>Pákozdy J. Ásáló.</i>	691
Tárca:	
Szibéria mezőgazdasága. <i>Dr. Donath H. Géza.</i>	686
Háztartás:	
Szárnyaspecsenyek a XVII. században. <i>Krenedits Ödön.</i>	692
Irodalmi szemle:	
Állategészségügyi rendeletek gyűjteménye. <i>J.</i>	693
Vegyes közlemények.	693
Hirdetések.	

Az erdélyi magyar kisbirtokosság helyzete.

Mintegy három éve van annak, hogy a magyar közvélemény a székely kérdéssel s abban első helyen a székely kisbirtokosság ügyével behatóan kezdett foglalkozni. A publicisztika hangos szava, a székely képviselők buzgó működése, az élelmes és elmés székely nép panaszai, a Székelyföld területén és azon kívül levő, de azt figyelemmel kísérő testületek munkája, talán valamelyest a székelység érdekében történt tanácskozások és mindenesetre, last, but not least, a kormány által létesített intézmények ez alatt a rövid idő alatt elértek egy keveset, elértek annyit, amennyit egy olyan sok ágú, és nehéz részletekből összeálló ügyben, mint amilyen a székelyügy, elérni lehetett.

Magunk is résztvettünk ebben a munkában, magunk is hirdettük azt, hogy a székelység fönmaradása, megerősödése ott a határszélen a magyar állam és a magyar kultúra szempontjából szükséges, mi is fölhívtuk arra a közfigyelmet, hogy mindazokat az erőket össze kell gyűjteni, mindazokat az eszközöket kézbe kell venni, amelyek alkalmasak a magyarságnak azt a tömör bástyáját megőrizni, az elmállasztó törekvéseket attól elhárítani, a támadt réseket gyorsan betömni. Elmondhatjuk ma: ami az ország anyagi erejétől tellett, ami az állam jóakaratótól függött, ami a társadalom érdeklődése által tehető volt s amit mindezek a tényezők a székelységnek végtelenül súlyos és bonyolult problémájánál elérhettek, azt elértük. Ez a munka még távolról sem teljes, szemmel láthatóan nem is olyan eredményes; de az bizonyos, hogy kötelességmulasztást nem követtünk el s »a kötelesség teljesítése csak az emberek dolga, az eredmény az istenek kezébe van letéve«. A székelység érdekében a munka megindult, a székelység érdekében a munka foly tovább.

Igy kell ennek lennie: elősmertük, hangoztattuk ezt mi is mindig. De mi voltunk azok, akik föl akartuk kelteni a magyar közvélemény érdeklődését az erdélyi magyarságnak a Székelyföldön kívül eső részére is, mi voltunk azok, akik rámutattunk arra

a veszélyre, amely a nemzetállamot érheti azáltal, hogy az országrészünkben a nemzetiségek tengerébe benyúló magyar nyelv-szigetek lakosságát magára hagyjuk. És mi mondjuk ma is, hogy sokkal imminensebb az a veszély, hogy az oláh nemzetiség közt a magyarságot hirdető szövettettek elnyomorodnak, elhalnak, mint az a veszély, hogy a négy székely vármegye kompakt magyarságát valamely külső befolyás, vagy a belsejében végbemenő kórok, elbomlasztják. A Székelyföldön a túlnyomó magyarság még a terjeszkedésre képes nemzeti ségeket is elnyomhatja; a székely vármegyéken kívül a magyarság minden vármegyében kisebbség s a nemzetiségi többség itt hódíthat és hódít is, nemcsak a többség viszonylag is nagyobb erejénél fogva, hanem azért is, mert a magyar állam és társadalom éppen ennek a magyarságnak a fönntartására tesz a legkevesebbet.

Félve kérjük: minden érdeklődésünket fölszítta-e már, minden erőnket kimerítette-e már, minden rendelkezésünkre álló eszközt lekötött-e már a székely segítő akció! Nem vagyunk képesek most már egyébre? Nem tudunk már érdeklődést fölkeltetni, új erőforrásokat megnyitni, új eszközöket előteremteni arra, hogy a magyarságnak foltjait a magunknak megőrizzük? Kétségbe kellene esnünk, ha így volna s ha néhány év múlva a grafikus térképeken jelzett magyar szigeteket, beleolvadva kellene látnunk a nemzetiségek egyhangú tengerébe. Tegyük, amit csak lehet a székelység érdekében; tegyük, amit csak kell a nemzetiségek érdekében is; de tegyük mindennek fölött amit csak lehet s amit csak kell a kisebb csoportokban élő erdélyi magyarság érdekében. Ez a magyar nemzeti politika első követelménye.

És ez a nemzeti politika szoros összefüggésben van az agrárpolitikával is, azzal az agrárpolitikával, melynek célját a legkisebb gazdasági egyedek támogatása, istápolása, védelme kell hogy képezze; azzal az agrárpolitikával, melynek a kisbirtokosság szellemi fejlődését, anyagi jólétét, ellenállóképességét kell fokoznia, azzal az agrárpolitikával, amely a társadalomnak osztat-

Lóhermagot

(Vörösherét),

Lucernát, és egyáltalán

Gazdasági magvakat

legmagasabb napi áron **VESZ**

Mauthner

Ödön

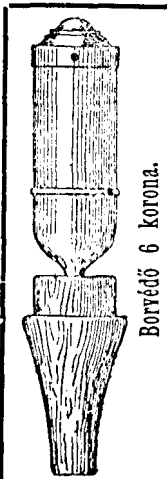
cs. és kir.
udvari

magkereskedése

Budapest,

VII., Rottenbiller-utca 33. sz.

Ajánlatok, melyekben a mennyiség is ki-tüntetendő, minták kíséretében kéretnek.
A cég árjegyzékeit kívánatra ingyen és bérmentve küldi.

Borvédő 6 korona.

Dr. Molnár István-féle tökéletesített, nikkelezett rézhengeres

Borvédők,

melylyel csapon járó borokat megvirágozó-dás, eczetesedéstől biztosan megvédhetünk.

Továbbá borszivattyúk, prima ruggyanta bortömlők, pasteurizáló- és szűrőgépek, palaczkkozó, palaczkduga-szólo és kupakológépek, borospalaczkok parafadugók, különböző színű palaczkupakok és minden egyéb pincze-felszerelési gépek s cikkek leg-

Magyar Mezőgazdák Szövetkezeténél, Budapest, V. k., Alkotmány-utca 31. szám.

lan rokonszenvére és segítségére, az államnak nagymértékű és céltudatos munkásságára kell, hogy számíthasson.

A székelykérdés mezőgazdasági, ipari, társadalmi, erkölcsi és egyéb problémák összetétele; Erdély egyéb magyarságának kérdése, a kisgazdák existenciájának kérdése, — mezőgazdasági kérdés. Igyekezünk megösmerni falvaink népét és látni fogjuk, hogy ott a jólét és pusztulás, a fönmaradás és elkallódás a földtől, a kisbirtokosság anyagi és szellemi állapotától függ, Itt nem nehezedik rá a nagybirtok a kisbirtokokra, itt nincs a mezőgazdasági munkásoknak munka. vagy tisztességes munkabér nélkül szűkölködő nagy osztálya, itt nincs az iparnak munkaerő elvonó kiterjedése: itt a jólét és boldogulás a kisgazda jólétével és boldogulásával van összefonódva.

De hol van ez a jólét és boldogulás a mi falvainkban? A szegénységnek, az elégedetlenségnek és hátramaradottságnak fészkei ezek, ahol az ősi kezdetlegesség hátrányait a modern kor civilizációjának terhei növelik, ahol a primitív termelés csekély jövedelmét a kultúrállam nagy igényei fogyasztják el, ahol az adóteher növekedésével nem növekedik az állam ellenszolgáltatásának értéke.

A földművelés silány. A tagosítatlan birtokokon az ősi háromnyomásos gazdálkodás folyik. A tagosítással kiszarolt, hosszú időn át trágyázatlan, sokszor rosszabb földek jutottak az elégedetlen gazdák kezébe. Gazdasági eszközük rossz és kevés. Vetőmagjuk selejtes éz gyatra a termés mennyisége és minősége is. A termelés a piac igényeihez nem simul, Az értékesítés nem arányos az árú értékével. Kevés a gyü-

mölcsfa s ahol termelnek is gyümölcsöt, értéktelen fajtákat termelnek, rosszul szedik le és nehezen adják el. A zöldségtermelést nem eladásra, csak a ház igényeinek kielégítésére úzik. Kereskedelmi növényeket nem is ösmernek.

S olyan a földművelés, olyan az állattenyésztés is. Sem a fajtának, sem az egyedeknek egyes kiváló minőségek szerint való kiválasztása nem létezik. Rosszul táplált, degenerált szarvasmarha szolgál tejelésre is, földművelésre is, fuvarozásra is. Azért a tej kevés, a borjú rossz, a földmunka sekély. A sertésenyésztésre halálos csapást mértek a kellő elővigyázat híján elharapódzott és befészkelődött járványok. Alig van sertése a kisbirtokosságnak. Egy kolozsmegyei községnek nincs egyetlenegy kanja sem. Egy másik kolozsmegyei községben hét tojást lehetett karácsony előtt 20 fillérért kapni. Egy harmadik községben nincs víz, amivel itatni lehetne.

És az erkölcsi állapot! Bizalmatlanság és elkeseredés az »urak« ellen, részben rossz tapasztalatok, részben saját természete által táplálva. Ennek következtében elvetése minden újításnak, amit az »urak« hirdetnek és ragaszkodás mindenhez, ami az őstől származik. Minden kezdeményezésben adófölemelést sejt, minden tervben huncutságot lát. Mennyi nehéz megpróbáltatáson, milyen keserű tapasztalatokon mehetett át ez a nép! Az »urak«: lelkes, jegyző, tanító félreösmernik a nép természetét, elcsüggednek munkájukban, keserűekké, közönyöseké, keményekké válnak vele szemben s iunen már csak egy lépés az igazságtalanságig.

Akik közlőrlől igyekeztek belátni a mi

falvainknak viszonyaiba, akik érdemesnek találták azt, hogy népünk életébe és lelkébe bepillantsanak, azok elfogják ösmerni, hogy ez a kép, amelyet föstöttünk, sötét, komor; de nem túlzott, nem igaztalan. Az erdélyi magyar kisbirtokos rosszabb viszonyok között van, mint a szász, mert a termelésben nem tudja azt utolérni s mert családja rendszeren nagyobb, és rosszabb viszonyok közt van, mint az oláh, aki az életszükségletek minimumán tengeti életét és azért tud többet megtakarítani, szerezni.

A cél tehát az legyen, hogy az erdélyi kisbirtokosságot a termelés terén segítsük meg, nehogy elpusztuljon, kivándoroljon, vagy a civilizáltságnak arra a legalsó fokára essék vissza, ahol ma az oláh paraszt van.

Az államtól, igenis az államtól, várunk és kérünk itt megint sokat. Mert azt mondjuk, hogy a vidék népe és különösen falvaink gazdalakossága az ő befizetett, nehezen befizetett adójáért nem kap egyenértékű ellenszolgáltatást. Avagy a közigazgatás olyan ideálisan teljesíti-e vele szemben kötelességét? Az igazságszolgáltatás annyira az ő javát szolgálja-e? A közbiztonság olyan erős lábon áll-e? A közlekedés olyan jó-e? Nem súlyos teherként érzi-e ő az államot, amely beveszi az ő adóját, és ugyanakkor nem képes lehetővé tenni az ő megélhetését. Igenis azt mondjuk: népünk keveset kap befizetett adójáért. Azt az adót az állam másoknak, máshol visszaadhatja intézményekben és a kultura alkotásaiban, de a mi népünknek nem adja vissza. Az államnak tehát elő kell állnia a segítséggel. De magától nem jöhet, nem fog jönni: kell, hogy a társadalom hívó szavát hallassa, kell, hogy azok, akik közvetlen közelségében vannak

AZ „ERDÉLYI GAZDA“ TARCAJA.

Szibéria mezőgazdasága.

Irta: Dr. Donáth H. Géza.

Kennan könyve óta nem jelent meg érdekesebb mű Szibériáról, mint a nemrég napvilágot látott specialis munka Semenov P. tól¹ és Aulagnon Claudiustól.² Igen sok érdekes adat birtokába jutott a mezőgazdaság, mivel e nagy terület mezőgazdasága és közigazdasági viszonya igen ismeretlen volt mindeddig. Azt hiszem, nem végezek hiábavaló munkát, ha e két munka tartalmát főbb vonásaiban a magyar gazdaközönség számára juttatom.

Szibéria alatt a legtöbb ember a megközelíthetetlen, északsarki éghajlattal bíró vadont gondolja, önkéntelenül a testet-lelket ölő ólom és más fémhányákra gondolva, az orosz önkényuralom e valóságos Ördögsgigetét látjuk. Pedig

¹ La Russie extra-européenne et polaire (Sibérie, Caucase, Asie Centrale etc.) par P. de Semenov, membre de Conseil de l'empire etc. Paris. P. Dupont.

² La Sibirie économique, considérée plus spécialement dans sa partie sibérienne par Cl. Aulagnon. Paris Guillaumin et Cie

ha Semenov könyvét elolvastuk, egész más világ tárul fel előttünk. Már az 1900 évi párisi világkiállításon feltűnt Oroszország kiállítása mérhetetlen kincseivel és részletező statisztikai adataival, különösen Szibériáról. Nagyobb alkotásai: a transzszibériai és mandzsuri vasút és nagy folyambajótársulatai.

A transzszibériai vasút kiindulási pontja Cselyabinsk, Orenburg kormányzóságban, Európa és Ázsia határán, innen Észak-Szibériát átszelve, egészen a Csendes-Oceánig 9000 kilométert fut be, amíg Vladivostok kikötőjét a Japán tengerben eléri.

Semenov Szibériát a következő kerületekbe osztja be:

1. Nyugat-Szibéria vagy az Ob völgye.
2. Közép-Szibéria vagy a Jenissej völgye.
3. Léna és Jakutsk folyamok völgye.
4. Amur-parti vidék.
5. Kirgizi sivatag.

Igy beosztva Szibériát, annak összterülete 14 millió □ kilometer, 26 millió lakóssal.

Ezen óriási terület majdnem fele — 6,400,000 — nem művelhető, úgyszintén nem is colonisálható, ezen terület az északsarki részek régiója. Közép-Szibéria 1,600,000 négyszög kilométernyi területen egészen jól művelhető, a

Kirgizi sivatag pedig gyűlhelye a különböző nomád népeknek.

Mezőgazdaság tekintetében Nyugat-Szibéria érdekel bennünket és a cikk keretében csak erről kívánunk szólni.

Ezen terület legnagyobb része síkság, bújta talajjal, 120 méternyi magasságban a tenger színe felett, hét hatalmas folyam vize által csudálatos módon öntözve. Ez a két folyam az Ob és Irtis, melyeknek hossza 5000 kilométer. A szibériai vasút a termékeny alföldet szeli át 1600 kilométer hosszban, ott pedig, hol az örök jég kezdődik, nagyon előnyösen helyettesíti e nagy folyamokat. Számos szárnyvonal segítségével az áruk direkte szállíthatók Archangelen át a szibériai vasút bármely állomására. A különböző vasúttársaságok és hajóvállalatok közös megállapodása folytán 1899. óta az áruk közvetlenül továbbíthatók Rotterdam, Amsterdam, London, Newcastle, Antwerpen, Hamburg és Brémán át.

Melyek azon mezőgazdasági termékek, melyek a combinált hajó és vasúti közlekedés útján Európába szállíthatók? Milyenek a szállítási költségek ezen roppant úton? Végül mily magasra rugnak a bevásárlási árak a continens és Anglia kikötőiben? E tárgyról legjobb fel-

Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank R. t.

Teljesen befizetett alaptőkéje 1.200.000 korona.

Kolozsvárt, Mátyás- király-tér, 7. sz. saját házában.

Betéteket előnyös feltételek mellett fogad el könyvecskékre, vagy folyószámlára és azokat felmondás nélkül fizeti vissza.

Váltókat olcsón számítól le.

Előleget ad értékpapírokra és kézi zálogra.

Jelzálogos kölcsönöket nyújt földbirtokokra és kolozsvári házakra. Törlesztési kölcsönöket közvetít a Hazai Takarékpénztár részére.

Ártraktárai (a pályaudvar mellett) olcsón kezelik a betárolt árukat és azokra előleget adnak. Ugyanott kölcsönzások is kaphatók.

Ugyanott a

 The Gresham Életbiztosító Társaság Vezérügynöksége.

(1007.)

a népnek, közvetlen érintkezésben vannak vele, megösmérjék annak szükségleteit, bajait, megösmertessék a társadalommal ezeket a bajokat és szükségleteket, mert minden cselekedet alapja a megösmérés; de ehhez a megösméréshez szeretet, önzetlenség és munka kellene. S ha azt mondanák: balgaság szeretetet, önzetlenséget és munkát várni a társadalomtól a nép érdekében, azt kellene felelnünk: akkor hát hagyjon föl a társadalom azzal a jelszóval, hogy itt a magyarságnak kell uralkodnia, hogyja eloszlan az ábrándképet, mely a magyar nemzetállamot mutatja nekünk.

É. E.

Az előbbi kiállítások és a XIV-ik erdélyrészi tenyészállatkiállítás tanulságai.

VII.

Az 1890-ik évben kezdetét vette a VII-ik tenyészállatkiállítás alkalmával felmerült részlekedések további megvitatása és a javaslatba hozott teendők megvalósítása.

A szakosztály végrehajtóbizottsága ugyanis, már február 14-én tartott ülésében határozatot hozott aziránt, hogy az *Egán Ede* felolvasásának kéziratát 1000 példányban kinyomassák és az érdeklődőknek véleményadás végett is szétosztassák.

Ugyanezen ülésen elhatározatot az is, hogy az év folyamán megtartandó VIII-ik tenyészállatkiállással kapcsolatban terménykiállítás rendeztessék. Határozatba ment, továbbá, hogy a kiállítási szakosztály az eladásra szánt állatokat díjtalanul nyilvántartásba véteti, — ha azokat a tulajdonosok bejelentik — és az egyet lapjában hirdeti, az eladást díjtalanul közvetíti, stb. stb.

A szakosztály az április 27-én, június 9-én és július 23-án tartott üléseiben a kiállítás rendezésének részleteit tüzetesen meg-

beszélte és minden irányban megtette a lépéseket arra, hogy a siker biztosítva legyen. Felmerült indítványra felterjesztést intézett a földmivélsügyi miniszterhez, hogy a mutatózó ménló- és bika-szükségletet lehetőleg a kiállításon szereztessék be. Ugyanilyen kérés küldetett szét az erdélyrészi törvényhatóságokhoz és vármegyei gazdasági egyesületekhez.

Az *Egán Ede* kinyomatott és szétküldött munkájában foglalt javaslatok tanulmányozása és ennek alapján a szakosztályhoz jelentésselre dr. *Szentkirályi Akos*, *Jakab László* és *Szakács Péter* titkárból álló bizottság küldetett ki, nemkülönben az „Az erdélyi lótenyésztés és kereskedés érdekében“ id. gr. *Bethlen Miklós* által a szakosztályhoz beadott javaslat tárgyalása is kitűzetett.

Igy érkezett el a VIII-ik kiállítás ideje, mely hagyományosan augusztus hó 28-tól szeptember 1-ig terjedő időben tartatott meg s melynek lefolyása után szeptember 2-án az időközben földmivélsügyi miniszterre kinevezett néhai *Bethlen András* gróf tiszteit meg bennünket látogatásával.

A kiállítás minden részében jól sikerült s annak lefolyásáról *Szakács Péter* titkár a következőkben számolt be:

„Az erdélyi gazdasági egyesület állatkiállítási szakosztálya által évente Kolozsvárt rendezni szokott tenyészállatkiállítás augusztus hó 29-től szeptember hó 1-ig tartatott meg.

Ez idén nem csupán állatkiállítás, hanem azzal kapcsolatosan kertészeti, méhészeti, tejjgazdasági és gazdasági eszköz kiállítás is rendeztetett azon célból, hogy az ebből meríthető tanulság mellett az érdeklődés is fokoztassék.

Örömmel szolgál már mindjárt cikkünk elején konstatálni, hogy ezen kiállítások minden tekintetben igen jól sikerültek.

Kiállítva volt összesen 107 darab ló, 120 darab hazai és 21 darab idegen fajta szarvasmarha, 16 darab bival, 70 darab juh, 96 drb. sertés, 451 darab. baromfi és 17 darab hizott állat.

Kezdjük részletezni az állatkiállítással.

A szibériai vasút megnyitása előtt, a szibériai paraszt mezőgazdasági gépei éppoly primitivek voltak, mint azoknak kezelése; nem ismertek más eszközt, mint az egyszerű faekét egy darab vascsoroszlyával és a boronát. A gabona cséplése is a legprimitív módon történik, részint a szétterített kévéket kis mozgókocsival cséplik ki, részint pedig lóval kitaposák; a mag kibontását a szalmától úgy eszközlik, hogy lapáttal erősen a falhoz verik. Mindazonáltal az európai gazdasági eszközök lassan-lassan kezdenek tért hódítani. A kivándorlottak közigazgatási hatósága, amely a belügyminiszterium egyik ügyosztálya, a fejlettebb mezőgazdasági területeken számos áruházat nyitott, ahol a telepések különböző gazdasági gépeket, vetőmagvakat, zsákokat kaphatnak olcsó pénzen. De nemcsak a hatóság, hanem egyes jobbmodu gazdák is nyitottak ily áruházakat s jelenleg huszonöt van ilyen. És nemcsak a férfiak végzik a legnehezebb munkákat, hanem a nők is, akik között számos arató és kaszás található.

Semenov szerint Nyugat-Szibéria lakosságának háromnegyed része mezőgazdasággal foglalkozik. A bevetett terület négy és fél millió hektár. Az átlagtermés nem a legrosszabb, körülbelül 60 millió hektoliter gabona és így egyik legtermékenyebb része a hatalmas Orosz birodalomnak.

Gabonaféleségekkel bevetett terület így oszlik meg:

Nézzük itt legelőször a lovakat.

A kiállítási lóistálló főbejáratánál jobbra: száraz, kicsiny fejű s ezen nagy szemekkel bíró, élénk, de azért barátságos tekintetű, gyönyörűen illesztett és szabályosan alkotott nyakkal, részeiben arányos, egészben pedig semmi kívánni valót fenn nem hagyó törzsszel s ezt tartó szikár, könnyű mozgásra alkotott lábakkal bíró lovak kötötték le a figyelmet, melyeknek teste, finom bőrrel és szőrrel fedett úgy, hogy a bőr alatt futó, nemes vértől duzzadó vérdevények szembe tűnnek. Összesen 6 drb. ló 1—5 éves korig.

Ezek a br. *Wesselényi Béla* zsidói nagybirtokos angol telivér lovai, mindannyian gyöngyei, másként is gyönyörű lovakkal büszkélkedett kiállításunknak.

Nyert is velük gyönyörű díjakat, amint az a hátrább közölt bírálati jegyzőkönyvekből kitetszik Angyal Bandi 5 éves, sötétpej színű mént pedig 2500 ftért tenyésztésre megvette az állam.

A nem telivér lovak közt is gyönyörű példányok voltak láthatók, melyek közül, mint legelső helyen állók kiemelhetők és pedig a *nehéz teher alá való háttas lovak* közül a báró *Wesselényi Miklós* göröcsöni nagybirtokos 4 éves pej kancája és 9 éves pej ménje. A *könnyű teher alá való háttas lovak* közül ugyancsak a báró *Wesselényi Miklós* 4 éves pej kancája és *Bokros Lajos* szükeréki földbirtokos 4½ éves arany-sárga színű félvér ménje, *Vaska Gyula* 5 éves pej és a *Csetz Arthur* 11½ éves pisztrang-szürke csikós kancák. A *nagy háttas lovak* közül báró *Bánffy Ernő* borsai nagybirtokos 4½ éves barna kancája és gróf *Bánffy György* bonchidai nagybirtokos 4½ éves világos pej színű kancája, a *Biró István* 3½ éves arany-sárga színű kanca-csikója és a *Kovács Béla* 8½ éves, szürke csikós kancája keltettek méltó feltűnést. A *kisebb háttas lovak* közül a br. *Wesselényi Miklós* 5 éves, pej kancája és a *Vaska Gyula* 5½ éves, pej csikós kancája, *Gaál Sándor* kövendi birtokos 6 éves, világos-sárga színű és *Gönczy Mihály* 9 éves. meggyepej színű csikós kancák tűntek ki

világosítással szolgálhat különösen Aulagnon Cl. könyve, melyben szerző következőket mondja:

Nyugat-Szibéria művelt részének lakossága 5,600.000, ebből 4,400.000 a mezőgazdasági, 1,200.000 pedig az erdőgazdasági területet lakja. A lakosság 96% emigrált oroszokból áll. Az orosz kormány maga intézkedett és elősegítette a nagy kivándorlást, minden család férfi tagjának vagy pedig önálló férfinak 15—30 hektárnyi területet szolgáltattott ki, oly kikötéssel, hogy a föld tulajdonja az orosz kormányé. Ez által érthette azt el, hogy a kisbirtokok nagysága 40 hektárnyi.

E nagy földfelesleg és a legutóbbi időkig a külső piacok hiánya különös jelleget kölcsönöztek a szibériai mezőgazdaságnak. A leginkább használatban levő üzemrendszer, a váltakozó ugar a lavított területeken, a sivatag jellegű kerületek pedig alapos megmunkálással és rigolozással sajátítatnak ki. Két három évig e területeken gabonát természetnek; egy évig azután ugarolják, utána újból gabonával vetik be és ez a váltakozó gazdaság mindaddig tart, míg a terméshozam lényegesen nem csökken. Ezek után a gazda kisajátít egy újabb területet, a régibb területet pedig több éven át nyugodni hagyja és a parasztöszön rogtön meg tudja, mikor nyújt majd az ugarolt terület ismét jó aratást. A föld ilyenmő megművelése azonban maholnap megszűnik, mivel a nagy kivándorlás a kiadott területek nagyságát már-már kisebbre szállítja le.

Búza	42
Zab	35
Rozs	15
Árpa	5
Bükköny	3

Összesen 100

A transzszibériai vasút építése előtt e tartomány gabonafőleslegét az urali fémbányákba és a kirgizi pusztákba exportálta. Manapság a búza nagy része európai Oroszországba és a külföldre jut.

1898-ban részint vasúton, részint hajón 5 millió hektoliter szállítottak az Uralba és Oroszországba. Az 1897-iki rossz termés alkalmával több mint két millió hektoliter gabonát szállítottak Európába.

Annak megítélésére, hogy a jövőben milyen lesz és lehet majd a szibériai gabonakivitel az európai kikötőkbe, ismernünk kell a termésmennyiséget, a bevásárlási árakat Szibériában, úgyszintén a szállítási költségeket.

A különböző égalji viszonyok, nemkülönben a különböző fekvésű területek elég változatos mezőgazdasági munkát igényelnek. Igaz ugyan, hogy ezen munkák nagyon primitivek és alig igényelnek több mint 1—2 munkást 2—3 rubelért hektáronként. A kisajátításnál a cserjéket és gyomfüveket elégetik. A termés kiszáritást az által eszközlik, hogy vagy a mezőn hagyják, vagy mint észak Oroszországban tűznél szárítják. Az aratási és cséplési bérek elég változatosok, de nagyon mérsékelt.

SÁRGA KRISTÓF

A legnagyobb választékban és a legjutányosabb árban kaphatók:

Férfi, női és gyermek fehérneműk és harisnyák.

Különlegességek: dus választék minden kivitelt divatos férfi és női ingek, alsó-nadrágok, gallérok-, kéze-lők- és finom zsebkendőkben.

Elvállal kiházasítási vagy magán szükségre kívánt mindenféle fehérneműk pontos elkészítését, kintnő szabás

Szőnyegek minden fajtában és minőségben, u. m.: szalonn-, fali-, futó-, ágyelibe-, és pamlagszőnyegek továbbá valódi **Linoleum** minden széles-ség és nagyságban.

Hazai pokróczok, utazó- és gyapju-takarók a leg-olesóbbtól a legfinomabbig.

Amerikai önműködő ablak-függönyök (roletták) minden nagyságban kaphatók!

és jó összeállításra legnagyobb figyelem fordítottak.

Valódi kősmárki lóndamasztasztalmű 25% gyári áron alól kapható.

1003.

leginkább. A gazdasági lovak csikós kancái közül gr. Kornis Viktor szent-benedeki nagybirtokos 5 $\frac{1}{2}$ éves és 6 $\frac{1}{3}$ éves, barna pej csikós kancái, valamint Kovács Béla bányabükki gazdatiszt 7 $\frac{1}{3}$ éves, barna pej kancája vonták logjobban magukra a figyelmet.

A kettős fogatok versenyénél az első díjat br. Wesselenyi Miklós pej kancái nyerték — ugyanazok közül a két első, amelyek a folyó év nyarán tartott Pozsony-bécsi négyes fogat versenyben, nagy feltűnést keltve) elsőnek érkeztek be, újabb fényűgárt vetvén ez által Erdély régi jó híré lótenyésztésére. A második díjra való versenyben gr. Spanochi Leo szürkái voltak a győztesek. Méltó feltűnést keltettek a Gaál Gyula magyar-kályáni földbirtokos nem egészen 4 $\frac{1}{2}$ éves, sárga színű, magas angol vérfű kancái is, melyek a jelenvolt szakértők véleménye szerint, sokat ígérő állatok.

A szarvasmarha-kiállításra térvén át, itt meglepéssel jelezni kívánjuk, hogy az erdélyi magyar marha dominált. De éppen enél megjegyezzük azt is, hogy a kiállítva volt állatok nagy részénél, kivált a bikáknál, hiában kerestük a régi erdélyi jellegét. A magyar alföld nyomta rá jellegét szarvasmarháinkra. Ez az erdélyi marhára bárha nem káros is, de nem előny, mert a dunántúli és nyugotmagyarországi nagy uradalmak nem ilyen jellegű ökröket keresnek és vesznek Erdélyben. Ha ez a jelleg, amit mi, Erdélyre való tekintettel, nem kívánunk, általános lesz, merjük állítani, hogy a marháink iránti kereslet csökkenni fog, mert ilyen jellegű igavonó ökrök a debreceni, nagy-szalontai, békés-gyulai, szolnoki, losonci stb. városokon kapható bővíben. Azért bármily nagy előnyök járjanak is azzal, ha erdélyi marháinkba egy csepp sik-alföldi vért adunk, ne feledjük a jelleg megőrzését, mert ez speciális saját érdekünk. Különben is az erdélyi jelleg igen szép, — mondhatnók a legszebb — és megőrzésre érdemes.

A 3 évesnél idősebb bikák közül leginkább kitűntek a gróf Bánffy György és Barcsay Domokos által kiállított példányok, valamint a kolozsi gulyatelep és Kolozsvár város

tek. Az átlag napi bér, Aulagnon szerint a következő:

	Férfiak		Nők	
	K.	K.	K.	K.
1897. tavasz	0.40	-1.33	0.27	-1.20
1898. " "	0.53	1.47	0.27	-1.07
1897. aratás	0.80	-2.40	0.54	-1.97
1898. " "	0.80	-2.70	0.67	-1.97
1897. cséplés	0.27	-1.07	0.14	-0.80
1898. " "	0.27	-1.47	0.14	-1.00

Ezek alapján a búza üzemköltségei hektáronként 18—30 rubel között ingadoznak: ebben bele van számítva a vetés, aratás, fuvar és cséplés költsége. Az altaji kerületben a gabona átlag üzem költsége hektáronként 20—25 rubel, a zabé pedig 15—18 rubel.

A termés hozamok természetesen nagyon változók, függnek az égalji viszonyoktól és a területek fekvésétől; átlagban 10 mm. hektáronként. A tobolski, altai és minunsski kerületekben az átlag terméshozam már jóval nagyobb; búzáé 11—13 mm., 10—13 mm. a rozsa és 11—15 mm. a zabé.

A transzszibériai vasút állomásához szállított gabona ára 6.75—7.35 K., a zab ára pedig 4.10—6.50 K. között változik.

Az altaji kerületben az Ob partján az árak még mérsékeltébbek. 4.90—7.35 K. a gabona ára, a zab ára 4.10—5.70 K., a lenmag ára 5.70—6.50.

A szibériai gabona az európai Oroszország következő piacain jön nagy mennyiségben for-

bikája. A 2—3 és az 1—2 éves bikák közt a legelső helyen állanak a gróf Wass Albert és a báró Bánffy Ernő bikái.

A földmívelési miniszterium, már előzetes értesítéséhez képest, a kiállításon tenyészállatokat vásároltatván, a bikák közül 35 drb. vétetett meg mind jó áron.

A gályabeli teheneknél gróf Wass Albert tehenei, a fejős teheneknél báró Fósika Gábor, Gombos József és Kilim Boldizsár tehenei vittek az első díjakat. Az üszöknél a Gönczi Mihály és Vajna Ödön által kiállított példányok nyertek mint első, kitüntetést.

Az idegen fajta szarvasmarháknál Szabó József, szász-fenesi nagybirtokos bikája, a szebenmegyei gazdasági egyesület és Szentgyörgyi Józsefné tehene, épp úgy a kolozs-monostori gazd. tanintézet és a Sigmund-testvérek collectiói vonták különösen magukra a figyelmet.

A bivalok közül a Herczeg Sándor, gróf Bánffy György és báró Fósika Gábor által kiállított példányok voltak a legszebbek. Egyébként amint annak a bíráló-bizottság kifejezést is adott, a bivaltenyésztésben nagy haladás történt.

A juhoknál gróf Bánffy György, báró Bánffy Ernő, a radnóthi uradalom és br. Fósika Gábor, valamint a kolozsmonostori gazd. tanintézet racka és cigája juhái váltak ki.

A hazai sertéseknél gróf Bánffy György, gróf Kornis Vistor, Szabó József és Gajzágó Tivadar mangalicái, az idegen fajtánál pedig báró Bánffy Ernő gyönyörű Poland-China malacai kötötték le a figyelmet.

A külön osztályban — hizott marhákkal — Benigni Sámuel és Társa és a szász gazdasági egyesület hizott ökrei, a Rignát Sándor, Benigni Sámuel és Gajzágó Tivadar hizott sertései keltettek méltó feltűnést.

A baromfi osztályban legjobban kitűntek a többek között Wagner Hermina és a budapesti állatkert által Budapestről és Leonhardt Ödön által Szász-Régenből kiállított gyönyörű baromfiak és a Murányi Miklós és Géza kecses galamb-gyűjteménye.

Sok megemlíteni való volna még ezen

galomba: Szent-Pétervár, Samara, Arkhangel, Liban, Rostov és Novorossisk. A transzszibériai vasutnak köszönhető, hogy a szibériai gabona Oroszország bármely területére szállítható. A legnagyobb kiviteli kikötők a balti tenger mellett fekszenek, dacára annak, hogy az út oda Kama—Baltin át igen hosszú, kevésbé biztos. Barnaoui gabona Szent-Pétervárra szállítva körülbelül 8 K. kerül.

Az észak-tengeri szállítási költségek Barnaoulból Londonba 35—37 kopek között ingadoznak mmázsánként.

Ezen az úton volna a legalkalmasabb a szibériai gabonafélék szállítása az európai piacokra. Mindazonáltal nekünk nem kell félnünk egyelőre a szibériai konkurenciától, mivel az exportálható mennyiség még nem olyan nagy, hogy számbavehető mennyiség volna. De azért legyünk óvatosak, mert meg jön nemsokára az az idő, hogy igenis veszedelmes ellenfelet találunk majd a szibériai gabonában, hasonlóan, mint az Canadában és Argentiniában történt. Különösen a kitűnő talajú Altai gabonától kell tartanunk, hiszen ez épp oly messze van Európától mint Mantinoba, és a szibériai mezőgazdasági viszonyok épp olyan kedvezők, mint a nagy tavak vidékéé. Az orosz telepítés, az intenzív gazdálkodás, a föld alapos kihasználása, mind olyan faktusok, melyekkel számolnunk kell.

Csakhamar hatalmas versenytársnak lép fel a szibériai mezőgazdaság a hús, tojás és vaj értékesítése terén is.

osztályból is, amit azonban helyszűke miatt mellőzni kénytelenítettünk és az olvasót a hátrább közölt bírálati jegyzőkönyvre utaljuk.

Érdekességét nagyon emelte az állatkiállításnak a vele kapcsolatosan a lövöldében rendezett kertészeti, méhészeti, telgazdasági és gazdasági eszköz- és gépkiallítás.

Ezen kiállítás nem volt nagy terjedelmű, ez nem is céloztatott, minthogy erre aránylag kevés költség volt fordítható, de kimért terjedelmében megkapóan csinos és tanulságos, amiért úgy a kiállítókat egyenként, mint a kiváló szakértelmű rendezőséget illeti méltó elismerés.

A rendezőség élén, mint elnök, gróf Schweinitz Gyula, a minden szép és es nemes ügyért buzgó érdeklődéssel és kitűnő rutinnal bíró főúr állott, akitől olyan szakerők támogatása mellett, mint Ritter Gusztáv, Szentgyörgyi Lajos, Kondász Ferenc, Bodor László, Gebhardt Döme, Csiky József József János, dr. Szentkirályi Ákos, már előre is szép sikert remélhettünk.

Ennek kivált kertészeti és méhészeti osztályai igazán gyönyörűek voltak.

A kertészeti osztályban disznóvénnyekkel nagy feltűnést keltettek Moldován Miklós és Schultz Rezső gyönyörű collectiói, valamint Eder Károly toplicai műkertész élő virágokból készített műremekai: virágos tükörállvány- és napernyőjével; a konyhakertészet terén pedig a szebeni szász gazdasági egyesület gróf Bánffy György, Szilágyi Györgyné és Gombos Józsefné zöldség-gyűjteményei váltak ki.

Felemlíteni és kiemelni kívánjuk, hogy a szebeni szász gazdasági egyesület nemcsak hogy tényleg részt vett a kiállításunkban állataival, de azt látogatásával is megtisztelte és erre 26 tagját küldötte ki, kik között 18 paraszt gazda is volt. Örömmel üdvözlöttük szász testvéreinket körünkben és szívből kívánjuk, hogy testvéries közeledésük mindszorosabb legyen és ennek állandó békesség és jó egyetértés legyen a koronája.

A kiállítás berekesztése után való napon — szeptember 2-án megérkezvén gr. Bethlen András földmívelésügyi miniszter, az Erdélyi Gazdasági Egyesület tisztelgése alkalmával a következő tanulságos beszédet mondotta:

„Méltóságos gróf, méltóságos báró és — ha megengedik — tisztelt barátim! Tisztelt barátaim számából vették a szót, midőn hivatkoztak arra, hogy nem lehetett a tenyészállatkiállításra lejőnnöm.

Higgyék el, hogy egy igen kellemes kötelességet mulasztottam el, melynek oka azonban egy másik kötelesség teljesítése volt, ugyanis egy tegnap tartott igen fontos miniszteri tanácskozás akadályozott a lejövetelben.

Igen sajnálom, hogy nem jöhettem el, mert reméltem, hogy ezen kiállítást — melynek egyes alkotó elemeit jól ismerem — együttesen csoprtositva is megismerhettem volna.

De sajnálom azért is, mert együtt láthattam volna itt azokat, a kikkel válllvetve közösen kell működni arra, hogy ezen országrészben tagadhatlanul még mindég létező nehéz állapotok lassanként kibontakozzanak, hogy a kormány támogatásával, az érdekeltek sora-kozáásával, egy jobb jövő reményében vetett hittel, a célok sikerre vezessenek.

Nem vagyunk idegenek uraim. hisz egy célunk van, a közzgazdaság emelése, célunk kell legyen, hogy a Királyhágón inenni rész közzgazdaságilag is egyesüljön az anyaországgal s elérje közzgazdasági fejlődésében azt a magaslatot, melyet az anyaországban nagyobb részt elértek.

Ha idegen lennék, bókot mondanék, de ezt nem tehetem, mert akkor magam is részes

ELSŐ MAGYAR TEJGAZDASÁGI GÉP- ÉS ESZKÖZGYÁR
FUCHS és SCHLICHTER BUDAPEST, VI., Jász-utca 7. szám.

Tejszövetkezeti berendezések közli erő- és gőzhajtásra, úgyszintén mindennemű tejgazdasági gépek és eszközök a legjobb kivitelben és legutányosabban szállítva Teavajat határtalan mennyiségben veszünk.

Árjegyzék és költségvetés ingyen és bérmentve.

lennék a bókban, minthogy én is erdélyrészi vagyok.

Mondhatom, hogy nem kevesebb akarata, szorgalma, buzgalma, nem kevesebb műveltsége van itt a gazdának, mint másutt, hanem a főhiány a *birtokviszonyok rendezetlenségében* rejlik.

A mit rendzett viszonyok mellett más helyen a gazdaságok berendezésére és belterjesebb művelésére lehet fordítani, az itt a kezdet kezdetére szükséges, ugyanis a birtokviszonyok rendezésére.

Ez állapot orvoslásra szorul és biztos a reményem, hogy orvosoltatni is fog.

A tagosítás legfőbb akadálya, ugymint a tagosítási előlegek adása, állami előlegek útján, megoldhatni fog. Továbbtanulmányozás tárgyát képezi az is, hogy a bírói eljárás részbeni nehézsége miben egyszerűsíthető

Egy másik baj nálunk az, a mit ki lehet fejteni e szóval: „zsák-utca.“ Az tudniillik, hogy Magyarország kivitele nyugatra irányul s a legkeletibb fekvés hátrányaival kell itt megküzdenünk. E hátrányokat csak minél több vasúti összeköttetéssel lehet elhárítani. Remélem, hogy a közel jövőben ez irányban is nemcsak kezdeményezések lesznek, hanem a kezdeményezéseket annak kivitele is fogja követni *s úgy kelet felé, mint dél felé Romániával vasúti összeköttetés lesz létesíthető*, a mi ugy a mezőgazdasági, mint az erdészeti termékeny értékesítését erősebben fogja előmozdítani.

Az erdélyi magyar kultur-egylet ajánlata folytán alkalmam volt egy lehetőleg megfelelő, oly tanintézet létesítését is célba venni, mely népies alapon nyukszik és benne a tanrend összeállítására és a tanoncok elfoglaltatására olyképen szándékolatik, hogy az onnan kikerülő egyén képzettségével a középirtokos igényeinek lehetőleg megfelelően s remélem, hogy ez által hézagn pótoltatik, minthogy a középirtokosság kézzelfogható előnye, ha magasabb színvonalon levő szakérvel bír.

Tisztelt uraim, önök munkatársaim kell hogy legyenek, kiknek segédelmére munkáimban számítok.

Legyenek meggyőződve, hogy épen úgy felfogom a létező bajokat és látom, mint önök s ép oly lelkesedéssel igyekszem azok elhárítására és ebben együtt vállaltatni kell munkáimnak.

Tudom, hogy a felelősség nagyobb része reám fordul, de tudom azt is, hogy egy gépezetnek nincs nagyobb vagy kisebb jelentőségű alkatrésze s kérem, hogy munkámban sziveskedjenek engem támogatni.

Mint ezekből is látszik, az 1890-ik év története eseményekben elég gazdag volt és a kiállítási szakosztály nem kimélte a fáradozást céljának szolgálatában.

Nem tarthatom azonban az év eseményeiről szóló feljegyzéseket teljeseznek, mielőtt azoknak díszes és tanulságos zárókövet meg nem ismertetem.

Ez a kiállítási szakosztály évi közgyűlése volt, melyet akkor még rendszerint a kiállítás harmadik napján tartottunk, s melyen *Bánffy György gr.* elnök önagyméltósága a következő megnyitó beszédet mondotta:

„Tisztelt közgyűlés!

Mielőtt a tenyészállatkiállítási szakosztály jelen VIII-ik évi rendes közgyűlését megnyitottan nyilvánítani szerencsés volnék, nem mulaszthatom el, hogy ugy az ide egybegyűlt

jelen levő tagokat, valamint a birálat fontos feladatának teljesítésére távolabbi pontokról is ide fátadottbíró bizottsági tagokat, szivesen üdvözöljem s az állattenyésztésünk ügye iránt tanusított meleg érdeklődésükért köszönetet szavazzak.

Tisztelt közgyűlés! Tenyészállatkiállítá-sunknak első és főfeladata volt: megösmertetni gazdatársainkkal azon anyagot, melylyel ország-részünk rendelkezik; kiválasztani abból a jót, ebből a jobbat is így tökéletesítve tiszta véru állataink tenyésztését, törekedni arra, hogy állattenyésztésünket magas színvonalra emeljük s abból ugy közgazdasági, mint egyéni gazdáinknak hasznot biztosítsunk.

Habár célunkat teljesen még el nem értük is, mégis azt hiszem, határozottan hangoztathatom azon állítást, hogy tenyész-állataink kiösmérése, megösmerttetése, tökéletesítése, e kiállítások által elősegítetett. E tekintetben sokkal tájékozottabb lehet ma az erdélyi részek gazdaközönsége, mint volt a kiállítások ideje előtt.

Mindazonáltal ezen első eredmény csak úgy teremhet bővebb gyümölcsöket, ha az előállítási nehézségek leküzdése után, a másik nehézség elhárítása is sikerül, t. i. az értékesítés nehézségéé. Mert mindaddig, a míg az értékesítés nem könnyebb, bármennyire sikerüljön is tenyészállataink javítás, ha azok fölöslege, t. i. az azok után nevelt haszonállataink számára, piacot nem szereztünk s így élénkebb kereslet nem áll elő, — bizony csak egyoldalú munkát végeztünk!

Mert csak ugy és ott fejlődhetik ki állattenyésztésünk teljesen és tartósan, a hol a kiváló példányok nevelése nem csupán kedvtőlésből történik, hanem a gazdáink által helyesen befektetett tőkéknek illő kamatot is hoz.

Nyomasztólag hat, jól tudom, a kívánt forgalomra általános gazdasági viszonyaink mostohaasága: alacsony termény-árak, a régi Erdély határain belől létező bortermeletésünket is fenyegető, sőt már romboló vész, a filloxera, italmegváltási kártalanítási tőkénk függőben léte, rossz gabona- és takarmánytermő évek stb. stb.; de épen azért, nemcsak, hogy nem szabad a kísérlet nehézségei által magunkat visszaretenteni, sőt inkább társulva, eszmét cserélve kell, hogy vállaltatni sorakozzunk, hogy állatainknak eladási piacot szerevezve, azt meg is szilárdítsuk.

Ajánlom ezen eszmét a tisztelt közgyűlés becses és bölcs figyelmébe, mely hiszem, hogy fog találni módot hogy e kérdéssel szakszerűen és behatóbban foglalkozzék.

Meg vagyok győződve, hogy ezen óhajtat és törekvést, ha a magas kormány és Kolozsvár városa — a mit nem vonok kétségbe — támogatásában fogja részesíteni, siker koroná-zandja.

Épen itt helyén levőnek látom megemlékezni ugy a kormánynak, mint Kolozsvár városának már eddig is nyújtott szives támogatásáról. A földmívelési ministerium a mellett, hogy kiállításunkat már eddig is, évről-évre jelentékeny segélyben részesíteni kegyeskedett, a folyó évben még külön ezer forint segélyt nyújtott a kiállítási telepen létesíteni kellett építkezések költségeihez, mi által lehetővé tette, hogy a gazdaközönség óhaja teljesüljön.

Kolozsvár városa, a nyújtott egyéb előnyök mellett, miként az általánosán tudva, évente

saját neve alatt jutalomdíjakat tűz ki, mely nemes ténye által az állattenyésztés fejlesztésére közvetlen és hathatós befolyást gyakorol s élénk példáját adja annak, miként érzi s tudja azt, hogy a saját érdekeivel a gazdaközönség érdeke szoros kapcsolatban van.

Mindezekért fogadja ugy a magas ministerium, min Kolozsvár városa meleg köszönetünket.

Ezen a tisztújító közgyűlésen két nevezetesebb esemény merült fel. Egyik *Egán Edének* az „Erdélyi szarvasmarhatenyésztés feladatai“ című munkájára beérkezett bizottsági jelentés felolvasása és elfogadása, a másik pedig a tenyész- és haszonállatok jobb értékesítését célzó mozgalom megindítása. A módoszatok feletti tanácskozássra euquette összehívása határozottatott és pedig első sorban is a lóanyag értékesítésének előmozdítása végett egy nagy erdélyrészi lóvásárnak és bizományi istállónak Kolozsvárt való létesítése tűzet ki célul.

(Folytatjuk.)

Székelyföldi legelők.

(k.) Annak az akciónak, a mit Darányi földmívelésügyi miniszter indított meg a Székelyföld gazdasági viszonyainak javítására, mezőgazdasági szempontból talán egyik legjelentősebb munkája leend a Székelyföld legelőinek rendbehozatala. Nagy szó, mikor négy vármegye rengeteg kiterjedésű legelőterületei forognak kérdésben, de bármily nehéznek látszik is a feladat, nem kivihetetlen s minden- esetre érdemes érte kifejteni a székelyföldi miniszteri kirendeltségnek minden igyekezetét.

Tudjuk, hogy a Székelyföldnek igen kevés a szántóföldje. Ekemivélésre csak a szűk völgyek keskeny területei használhatók. Azt is mondják, hogy a székely nem földmives. Van bennne egy szemernyi igazság. Nem a szántóföld megmivélésétől függvén megelhetése, nem lett a székely olyan igazi földmives, mint a szántás-vetésből élő alföldi magyarság. Erdőiből s állataiból állott vagyona. Erdőt az óriási közös erdőkön s pásztorkodott az óriási közlegelőkön. Így van ez ma is, de így volt különösen régen, míg a szinte határtalan erdőlesnek s úgyszólván korlátlan legeltetésnek útját nem állta az arányosítás.

Hanem a Székelyföld legelőin is bebizonyult az a régi igazság, hogy nem ott fejlődött igazi mezőgazdasági kultúra, hol a természet bőségesen megadta a gazdálkodás feltételeit, hanem ahol a természettel való folytonos, de mégis sikeres küzdelem uralkodni tanította az embert a természeti nehézségeken. A székely ember csak legeltette, de nem kezelte a legelőjét, minek folytán jóformán el is vesztette. Egyik részét a kataszter ette meg, a másik részét előbb millió bokorral behálózta, majd teljesen bekebelezte az erdő, mely foglalásra az erdőtörvény ütött jóváhagyó pecsétet. Ami még megmaradt, szét-darabolták a vízmosások, szegénynyé tette az elkopárosodás, veszélyessé a metyely, mi bőven megtermett s ki is irtotta a Székelyföld juhait a vizezebb helyeken. Annak a négy székely vármegyének, a melyeknek a földjét a természet erdőnek és legelőnek predesztinálta, ma már alig van többé jó legelője, nem fejlődött ki, hanem visszahanyatlott régi virágzó legelőgazdasága.

Igy találta a székely akció a Székelyföld legeltetési viszonyait.

Mindennemű, vizben oldható és szavatolt beltartalmú **műtrágyafélék**, ugymint: csontliszt és ásványi **superfoszfátok**, valamint a tavaszi vetések trágyázására alkalmas különböző: nitrogén és káli tartalmu superfoszfátok és chilisalétrom a legjobb minőségben és a legkedvezőbb feltételek mellett kaphatók a:

Zalathnai Kénkovand-Ipar Részvénytársaságnál

Központi Irodája: BUDAPESTEN, IV. ker., Mária Valéria-u. 7. sz., a hová a rendelések és mindennemű kérészköndések intézendők. Rendeléseket készséggel elfogad és közvetit az Erdélyi Gazda közvetítő osztálya. A gyár árjegyzéke lapunk minden számában található!

Első gondja volt tehát a székelyföldi ki-
rendeltségnek, hogy a legeltetés ügyét vegye
gondozásba. Abból a felfogásból indult ki az
első kezdeményezés, hogy példát kell adni a
legelőjavításra, útmutatást a kivitelre és min-
denekfölött pénzbeli támogatást. A feljavi-
tásra alkalmas kisbirtokossági legelők kijelöl-
tetek. Maguk ajánlották fel a birtokosságnak,
megajánlván egyúttal a javításokhoz szüksé-
ges munkaerőt. Darányi Ignác volt földmive-
lésügyi miniszter adta a szakembereket, ő
adta a pénzt is a kivitelre, egy summában
30.000 koronát bocsátván e célra a székely-
földi miniszteri kirendeltség rendelkezésére s
az egész munkálatot a székely vármegyék
gazdasági egyesületeinek odaadó támogatásá-
val a miniszteri kirendeltség fogatosította.

Ma már 14 közbirtokossági legelő felja-
vításának van meg a munkaterve s ugyan-
annyi legelőn fognak a munkálatok még ez
év folyamán megkezdeni.

Legfőbb baja a közlegelőknek a mérték-
telen felbokrosodás. A futó-fenyő sok legelő-
nek felét vagy háromnegyedét elfoglalja. Ezek
lesznek a kiirtandók mindenekelőtt. Jó esz-
közök s munka kell hozzá. Az eszközök se-
gélyképpen adatnak, a munka részét elvégzi
a közbirtokosság. Következik az így felszag-
gatott legelők elegyentése. Rébboronák szin-
tén segélyképpen fognak engedélyeztetni. A
bevetéshez szükséges fűmag szintén az enge-
délyezett segélyből fog beszereztetni.

Ha a legelő e kitisztítással, egyengetés-
sel, s fűmagvetéssel rendbe hozatott, követ-
keznek a célszerű legelőgazdaság további leg-
szükségesebb feltételei. Gondoskodni kell ita-
tókrol víztelen helyeken s vízlevezetéséről, hol
a mätely miatt volt lehetetlen a legeltetés.
Munka és pénz megint. A munkát adja a bir-
tokosság, a pénzsegélyt a földmivélésügyi mi-
niszter.

Amaz istállók, faalkotmányok, a melyek
betakarítják Svájcz hegyi legelőit, a Székely
föld legelőiről teljesen hiányzanak. Eső, szél,
vihár és sokszor hó elől nincs a legelő állat-
nak semmiféle védelme. Felmegy nyár elején
rossz teelés után soványan és kiéhezetten
s lejön nyár végén majdnem ugyanoly álla-
potban. Kitéve az idő viszonyosságainak, más-
ként nem is lehet. Az fogja hát betetőzni a
legelőjavítási munkálatokat, ha istálló épül
minden távoleső legelőn, hol a felhajtott állat
védelemre talál s ha valamelyes szénaterme-
lése is lesz a legelőnek, miből az állat olyan
napokon a mikor eső vagy hó miatt kint
nem legelhet, az istállóban táplálkozhatik. Az
istálló faanyagát a birtokosság adja, a minek
rendszerint bővíben is van, az építéssel járó
pénzkiadás i-mét ama segélyből nyer fedeze-
tet, amit Darányi földmivélésügyi miniszter
a Székelyföld legelőin e munkálatokra enge-
délyezett.

Igy alakul át lassan a Székelyföld egész
legelő-gazdasága, mert ha az átalakítás állami
segítséggel s hogy úgy mondjuk, hivatalból
nem is lesz minden közbirtokosság legetőjén
keresztülvihető, lehetetlen, hogy a jó példa
ne találjon követőkre, s hogy a vagyonosabb
közbirtokosságok saját erejükből maguk ne
igyekezzenek legelőiket megjavítani. Hosszú

idők mulasztását ez sem pótolhatja, de jobb
később, mint soha megkezdeni s bizony na-
gyon is itt volt már az ideje.

A bácskai Kánaán.

Egy 1600 öles holdon, 3500 kilogramm
tengeritermés.

Hogy ezen hihetetlennek látszó tengeri-
terméshez hozzászólhassak, előzményképpen
jónak látom elmondani kísérleteimnek az
alapját.

Egykori tudós tanárom amint jött elő-
adásra, a Collegium udvarán egy nőnemű de-
nevért talált. (A denevért a kisebb tanulók
röptében ütötték volt le.) A tanár a denevér
szárnyait kiterjesztve lépett be a tanterembe.
»Látják kérem, minő hasonlatosság van a dene-
vér és a nőnem között! Igaza van Darwinnak!«

A gazdaságban elkerülhetetlen a kutatás,
a kísérletezés és az összehasonlítás. Hogy a
fentírt tárgyhoz hozzászólhassak, vissza kell,
hogy térjek 36 évi gazdálkodásomnak az
elejére.

1867-ben Gerenden kezdettem a tengeri
termeléshez. Az akkori időben a napszám
olcsó (10—12 kr.) volt. A milyen olcsó volt a
napszám, éppen olyan rossz is volt, nem
lehetett velők jó munkát végezni. A milyen a
munka, olyan volt a termés is, hiszen azokon
a gerendi jó termőföldeken, holdanként alig
termett 40—60 kisvéka tengeri, ami jelenleg
6—10 mmázsának felel meg.

1873-ban a Mezősége, Magyar Frátán
egy 400 holdas tanyai birtokon gazdálkodtam,
Principálisom egy 48-as honvéd, pár évvel
azelőtt jött volt haza külföldről. Csupa erős és
akarat.

A gazdaság berendezése állott a követ-
kezőkből: 2 négyes ökörfogat, 2 hatos tehén-
fogat, 2 hármás lófogat, 1 db. háti ló, 4 darab
ménés ló, 25 darab gulyabeli marha, 300 db.
juh, 20 darab anya-koca. Volt egy 2 löerejű
daráló malom, egy szecskavágó, egy répavágó,
egy mélyítő eke, 6 Vidacs-eke, 2 váltó-eke, 4
kettős borona, egy Garret-féle 13 soros vető-
gép, 2 gyomirtó és 2 töltőgető ló-kapa.

Ezzel a felszereléssel és erős akarattal
fogtam 1873. tavaszán a szántás-vetéshez. A
földek jólmivelt állapotban voltak, a vetést
személyes felügyeletem alatt sorvetővel vé-
geztem. Az első kapálás lókapával történt, az-
után a gyomlálás, ritkítás és a sorok kiigazi-
tása napszámokkal végeztetett.

A második kapálás töltőgetővel a legna-
gyobb pontossággal és figyelemmel történt.
Mindem megsértett vagy eldöntött tengeritő
helyreigazítottot. Kedvező időjárás mellett a
termés nagyszerűleg sikerült. Termett holdan-
ként 3 szekérrel, ami a mostani számítás
szerint 30—32 mmázsának felel meg. Csak
1876-ban a berkenyesi tisztartóságom alatt,
egy 25 holdas táblaföldön termett répatermé-
sem — sorvetővel és lókapával mivelve —
érte el azt a magas eredményt, hogy a frátai
tengeritermésel versenyezessen.

Alsó-Zsukon 1898-ban egy 100 holdas
táblaföldön próbáltam meg *háziilag mivelve* a
tengeri termelést. Székely munkásokkal ka-
páltam s az eredmény kielégítő volt, mivel
holdanként 19 mmázsát kaptam. (Ezen a 100

hold földön 1903-ban 150 métermázsas lóher-
mag termett.)

Hogy a részibe mivelés ritkán sikerül,
annak az az oka, hogy a részibe mivelőik igen
nagy területekre vállalkoznak; mindig a sze-
rencsére, az eshetőségre számítanak. Hamar
és könnyen szeretik végezni a munkát s mégis
megkésnek; *minden mivéletet túlhaladt időben
teljesítenek*, éppen azért nem sikerül a részibe
mivelés.

Az elmondottakból bátran levonhatjuk a
következő tanulságot: *ha jól mivelt, jó termő
földbe a sorbetvétést alkalmazzuk és azt háziilag
a maga idejébe kellőleg megmivéljük, mi is ér-
hetünk el nagyobb eredményeket.*

Áttérek most arra, hogy miért sikerül a
Bácskában a 35 mmázsas termés? Azért, mert
ott a tengerit fészekbe — kapával ültetik, és
pedig így:

.
.
.
.
.
.
.
.

Minden fészekbe 2 szem tengerit (prae-
parálva) ültetnek. Kikeléskor megvizsgálják és
a hiányos fészkeket áztatott tengerivel pótol-
ják ki. Tehát minden fészekbe 2 szálnak kell
lenni.

Az első kapálás lókapával történik és
pedig két irányban. A lókapá után jön a
gyomlálás, kiigazítás és kézi kapálás.

A második mivélet a töltőgetés lókapá-
val. Azután jó a kiigazítás a legnagyobb
figyelemmel. Az ilyen mivélet után a termés
könnyen sikerül. Egy 1600 öles hold méterekre
kifejezve = 5755 méter. Ha minden mé-
terre egy fészek tengerit ültetünk s minden
fészekbe 6 közepes csőtengeri terem, az
5755 × 6 = 34530 cső s minthogy 1000—1200
csős tengeri egy mázsa szemet ad, e szerint
meg van a 34 mmázsas termés.

Ha pedig 75 centiméteres sortávolságra
ültetünk, akkor 7194 fészek törökbúzánk lesz,
minden fészekre csak 5 csövet számítva is,
35—36 mmázsas termést nyerhetünk.

A bácskai tengeritermelésnél ezen mive-
leteket *szakképzett, jól fizetett magyar munká-
sok teljesítik*, mindezek nálunk teljesen hiá-
nyoznak Erdélyben.

Luczay Albert.

Az aranka és annak irtása.

Szegény ember szándékát boldog Isten
birja — no meg néha egy-egy lelketlen mag-
kereskedő! Mert bizony igen sok olyan gazda-
sági növény van, a melynek magvát jól meg
kell válogatnunk, ha elvetésre akarjuk hasz-
nálni; mivel hiszen tudjuk, hogy a szentírás
is azt mondja: csak jó magból leszen a jó
termés.

Persze leghelyesebben tesz a gazda, ha
maga termeli a jó vetőmagot; de nem teheti
mindig és nem minden fajta veteménynél.
Ilyen kényes különlegesség a répa és a

„AGRARIA“

magyar gépforgalmi
részvény-társaság

a szab. osztrák-magyar államvasut-társaság
resiczai mezőgazdasági gépgyárának vezérügynöksége

Mezőgazdák különös figyelmébe!

Eltörhetetlen tégelyacélekefej.

Páncélacél-kormánylemezek.

Magasított azél-ekefej.

Porvédő kerekek.

Acél gerendely.

Rövidített levélcim: „Agraria“ Budapest, V., Váci-ut 2. Sürgőnycim: „Agraria“ Budapest.

Tiszta acélanyag
s a j á t
hámoralkból.

1238

Csak kitámasztott nyeregkerettel bíró taligát szállítunk.

Kérjünk árjegyzéket mivel ez az összes ta-
lajmivelő-gépeket terjedelmesen ismerteti és egyáltalán a
talaj alapos megmunkálására ter-
jedelmes, szakszerű és minden gazdának
értékes felvilágosításokat nyújt — és
díjmentesen küldetük.

Ekegyártás terén leg-
első-rangu magyar gyárt-
mány, felülmúlja még a
legnevezetesebb idegen
gyártmányokat is.

heremag. Ezeket legjobb biztos helyről vásárolnunk, lehetőleg olyan gazdától, a kik répát és herét csakis az eladásra szánt jó vetőmag céljából termelnek; mert ők a magtermelést jobban értik mint mi, akik esetleg silány magot termelünk s ezáltal nagy kárát vallanók egy-egy bevetett földrészünknek, amely a gyatra magból, gyatra termést hozna.

A legkényesebb magok egyike a heremag, amely, ha sok benne az aranka, nagyon megcsalja a jóhiszemű gazdát.

Az aranka kullancs, amely a mások tésztén élőködik. Vékony, drótszerű szálaival körülhálózza a lóhere testét, apró csápjaival, mint a fullánkokkal hatol be annak eleveire, és addig szívja belőle a nedveket, míg csak a here el nem vész.

Más növényeket nem igen támad meg ez az élősd, sőt ha magja olyan helyre hull, a hol hereféle nincs: ott, ha kikelt, egy-két napon át kétségbeesve, ide-oda tapogatódik maga körül s táplálékot nem lelven, teng-leng rövid ideig s azután elhal; valósággal éhen pusztul el.

De éppen ezen tulajdonságánál fogva, a herében, ahol eldorádót lel, nagyon könnyen es oly óriási mérvben elszaporodik, hogy igen rövid idő alatt képes tönkre tenni egész hereföldünket.

Azért a jó gazdának, ki jó hereföldet akar teremteni, lelkiismeretesebb tanácssal alig szolgálhatok, minthogy idegen embertől soha heremagot ne vegyen, de még a jóbarától sem, aki sokszor éppen azért, mert jó barát, ráakar löcsölni valami silányságot. Forduljunk heremagért mindig biztos helyre, például az állami földmives-iskolákhoz, ahol igen kitűnő magot termelnek és megfelelő olcsó árban árusítják azt.

Megesik azonban, hogy a legjobb termelőkötől vett heremag között is akad kisebb-nagyobb mértékben aranka.

A gondos gazda tehát, ha egy-egy darab földjén herekaszálot létesít, akkor mindjárt az első tavasszal nagyon gondosan vizsgálja azt át s ha csak elvéve is talál a here között arankát, úgy igen korán végezze az első kaszálást, hordja be egymásután a herét s a kaszálón azonnal fogjon hozzá az aranka kiirtásához.

Igen, mert akármily hihetetlenül hangzik is, az arankát lehet irtani, még pedig oly módon, ha a már előre kijelölt arankás helyeken, éles késsel töben levágja az arankától megtámadott herét s összegyűjtve, feltűzeli azt, hogy biztosan elpusztuljon. A legelső eső után a bevető újból ki fog hajtani, még pedig aranka nélkül!

Az aranka ekként való irtása nem jár nehézséggel, de lelkiismeretes munkát kíván s a gazda szemének rajta kell lenni, ha nap-szamosokat fogad.

A munkát gyorsan, egy-két nap alatt, rögtön a kaszálás után kell végrehajtani és nem szabad munkáskézben takarékoskodnunk, mert hereföldünk sorsa függ tőle s a munka holdankint alig kerül többre 3—4 koronánál!

Ez a legolcsóbb arankairtas, a melyet különösen kiscgazdáink figyelmébe ajánlok.

K-n.

A Plymouth tyúk.

Mostanában sok dicséretes tulajdonságot irtak a mi hazai paraszt-tyúkjainkról. A kopasznyakú meg a fehér lábú fehér tyúkjaink kezdenek keresettek lenni, s tudok eseteket, hogy ilyen kakasokért 10—15 korona árat is fizettek.

Tagadhatatlan, hogy tyúkjaink sok jó tulajdonsággal bírnak. Edzetek, kevés igényük van, jó tojók és gondos anyák. De van egy rossz szokásuk — s ez előttem minden jó tulajdonságukat lerontja: mindent kikaparnak!

Lehet-e nagyobb bosszúság annál, mintha gondosan kezelt szép melegágyunkat egy vi-gyázatlan pillanatra lesben álló tyúk kika-

parja, vagy ha már diónagyságot elért diny-nyéinket megcsipkedi?

A parasztyúk előtt pedig semmi sem marad meg. Le csipdesi az apró palántokat, kikaparja a frissen vetett ágyásokat, meg-eszik dinnyét, ugorkát, egrest, ribizlit, meg mindent, úgy hogy a veteményeskertnek valódi átka. Keritással pedig nem lehet védekezni ellene, mert átrepül akármilyen kerítésen, úgyszólván lesi az alkalmat, mikor tilos helyre mehet be, hogy kárt csináljon.

Ezért én évekig nem tartottam semmi majorságot. A napi szükségletre való tojást és csibét megvettem akkor, mikor kellett, nem volt bosszúságom s kertem szép volt.

Most négy éve, a tordai állami főker-tész ajánlatára, rá szántam magam, hogy megint tenyészek majorságot és vettem tőle 20 drb. Plymouth tyúktojást s egy kis pa-raszt tyúkot, mely azokat kiköltötte s gon-dosan felnevelte. Most már 40 tyúkot tartok, van pénz jövedelemem is belőle és nincs semmi bosszúságom miattuk.

Az én Plymouth tyúkjaim nem kapar-nak ki semmit. A veteményes kertem léces kerítésén át nem repülnek, ha pedig beeresz-tem őket oda, felszedik a földre hullott fű-magvakat, kigyomlájkak az apró palántok kö-zött levő pipehúrt, megeszik a káposztán levő hernyókat, elfogdossák a kártékony lepkéket és rovarokat, de sem ugorkát, sem dinnyét meg nem csipdesnek, egrest, ribizlit nem bán-tanak; ha pedig nem eresztem be valamely nap kertembe, nyugodtan lelegésznek udva-romon, egynek se jut eszébe, hogy az ala-csöny kerítésen át tud repülni.

Különösen szeretik az érett fűmagvakat leszedgetni. E végre az udvaromon levő gypágyásokat, mindig akkor kaszáltatom le, midőn azokról a magvakat mind lelegelték. Kaszálás után pedig az apró sarjadzásokat csipdesik le, s csupa gyönyörűség nézni, a mint sorjában elterülve lelegésznek.

Erre azonban a tyúkot szoktatni kell és pedig az által, hogy 8 napos korától kezdve a máléliszkevert közé apróra vágott salátát vegyitünk, s azzal tartjuk őket mindaddig, míg az árpadarát képesek megenni.

Most azonban nagy hajsza indult a Ply-mouth tyúkok ellen. Ki lett mondva, hogy nem alkalmasak tenyésztésre, mert húruk sárga és kézből kell étetni őket.

Az első ellenvetés izlés dolga Részem-ről épp azért tartom izletesnek a Plymouth majorságot, mert kövérje nyersen is, sültve is szép sárga. Ami pedig a másik ellenvetést illeti az ráfogás! Igen, ha bezárjuk őket egy kis elkerített helyre, vagy kövezett udvaron tartjuk kicsiny korukban, hol nem kapnak más eledelt, mint amit kézből adunk nekik: akkor nagykorukban sem járnak utánna, hogy élelmüket megkeressék. De ha gyepes udva-ron és hazai parasztyúk gondozása alatt ne-veljük a csibéket, nagy korukban éppen úgy megkeresik élelmüket, mint a mi tyúkjaink, azon különbséggel, hogy kárt nem okoznak, a földet nem kaparják szét, hanem csak a a földszinén levő férgeseket szedegetik fel.

De van még egy nagy előnye a Plymouth majorságnak, az, hogy kicsiny korában a szarka — és nagy korában a ragadozó ma-darak nem viszik el őket. Láttam amint a kis fekete csibék között ugráló szarka fel-szedgette a földön levő máléliszkevertet, de a csibéket nem bántotta. A héja és ülü min-dennap hordja szomszédaimtól a tyúkokat, de tőlem még egyet se vitt el, mert távolról nézve őket, talán szintén ragadozó madara-knak tartja, amennyiben színük nagyon hasonló hozzájuk. Az is megtörtént egyszer, hogy egy nagyobb ülü reácsapott egy tyúkomra, de nem tudta elragadni, mert kemény combjain nem hatolt át körme, s így csak egy kevés tollát tépte ki, a kakas pedig azonnal védel-mére kelt tyúkjának és az ülüre csapott, mit-től az megrettenve, elmenekült és sohasem kísértette meg újból nálam prédát keresni.

A Plymouth csibe sokkal nagyobb, elo-

venebb és életrevalóbb a kikelés pillanatától kezdve, mint a hazai fajta; kevés gondozás-sal mind felnevelhető, egyetlenegy sem pusztul el közülük valami külső ok nélkül. A kü-lönböző tyúkbetegségek s így a tyúkkolera is eddigelő ismeretlen udvaromon.

Minthogy azonban semmi sincs tökéle-tes a világon, hát a Plymouthoknak is van hibájuk: ilyen pl., hogy rossz anyák, a kot-lást még csak megteszik, de a csibe felneve-léséhez sehogys sem értenek. Olyan is akad, mely a kikelő kis csibét azonnal föbekollintja. Összes tyúkjaim között csak egy jó anyatyú-kom van: a többi mind hasznavehetetlennek bizonyult e tekintetben.

Ezen hiányon azonban úgy segíthetünk, ha néhány paraszt tyúkot veszünk s azokat ültetjük meg, midőn pedig felneveltek a csi-béket, túl adunk rajtuk. Az így nevelt major-jág megtanulja nevelő anyjától az élelmessé- get s megtartja a faj összes jótulajdonságait.

Másik bibája ezen tyúkoknak: hogy míg tavasszal sokat és folytonosan tojnak, őszire — midőn a vedlés ideje beáll — mind egy-szerre szűnnek meg a tojással, s csak no- vember hó vége felé kezdik azt megint el, úgy hogy mondhatni 3 hóig az ember egyet- len tojást se kap egyiktől sem. Tehát a ved- lés ideje sokáig tart.

Összegezve az elmondottakat, én a hazai tyúk által nevelt Plymouth majorságot te- nyésztésre alkalmasabbnak tartom, mint az eddig ismert fajtyúkokat. Hogy az Orpington milyen lesz, az még a jövő titka, mert még csak a kísérletezésnél vagyunk e fajtával. Az állam községünkben is majdnem 200 drb. faj- kakast osztott szét, melyek között sok szép fehér és sárga Orpington van, hogy mi lesz az eredmény, azt a jövő mutatja meg. Any- nyit már eddig is mondhatok, hogy a kiosz- tásnál nem minden történt helyesen, mert míg némely ember egy kakast sem kapott, más hatot is elkapott belőlük, s megtette azt, hogy ezek egy részét bevitte Kolozsvárra s ott jó pénzért eladta. Az is nagy baj, hogy a csirkefogók nagyon rávetették magukat e fajkakasokra, mindegyre elvész egy-egy; az ilyenek pedig többnyire a fazékba kerülnek.

Z. K. E.

A szemellenzőről.

A divathóbort teremtette meg a lovak szemellenzójét is, a kantáron azt az ismert szemrontó figurát, melyet röviden «szemző»- nek is neveznek s melyre Monostori Károly tanár igen helyesen jegyzi meg, hogy: »mint a leglehetőlenebb formájú és készítésű ruhada- rab vagy kalap (krinolin és turnör stb., minden célszerűség nélkül, pusztán a divat révén ter- jed, azonképpen terjedt el világszerte a szem- ellenző is, azzal a különbséggel, hogy még a ruhadarab vagy kalap ujjabbak és még lehetet- lenebbek által időnként kiszorítottak, addig a szemellenző, kivált hazánkban (kivéve a felvi- déket, Ausztriával határos falvak egynémelyikét és az erdélyrészihegyes vidékeket. Ref.) ma is erősen tartja magát. Ebből a hosszú uralko- dásból azonban azt következtetni, hogy valami jó dolog az a szemellenző, határozottan durva tévedés.»

Az újabb vizsgálatok kiderítették, hogy ez az esztelen divat csakis a 18-ik század má- sodik felében kezdődött, de kétségtelen, hogy azóta, sajnos, nagyon elterjedt.

Semmi sem áll útjában annak, hogy a lo- vak szemellenzövel való nyilvános kinzása és megvakítása az 1879. XL. t.-c. 86. §. alapján eltiltassék és baleset vagy életveszély felidézés címen szabályrendeletileg betiltassék. Az 1888. VII. t.-c. 141. §-a, illetve az 1900. XVII. t.-c. 16. §-ának f. pontja különben is meghagyja a kir. állatorvosoknak, hogy az állatok egészsé- gére veszélyes szokások és előítéletek kiirtá- sára javaslatokat terjesszenek be a törvény- hatóságokhoz. E tekintetben sem áll tehát út- jában semmi, hogy a törvényhatóságok érdemes

állatorvosai és állatvédő egyesületek javaslata szerint ez a veszedelmes divathóbort, ha nem is feltétlenül eltüntetve, de bizonyos korlátok közé szorítva, szabályrendeletileg az egész országban betiltassék, illetve a használata bizonyos korlátok közé szorítottassék.

A szemzők használatának teljes és végleges eltüntetása szerény véleményünk szerint teljes lehetetlen. Számot kell vetnünk avval is, hogy egy régi, megrögzött rossz szokás kiirtásáról van szó. S tényleg vannak itt is kivételes esetek és ló-egyedek, melyeknél a szemellenző használata mint szükséges rossz, megtűrhető.

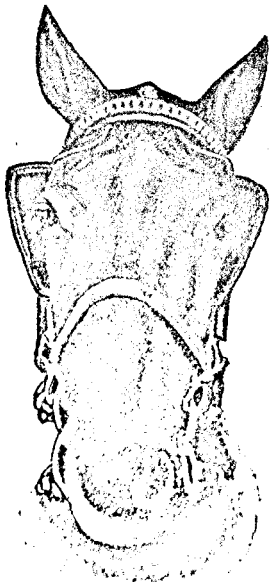
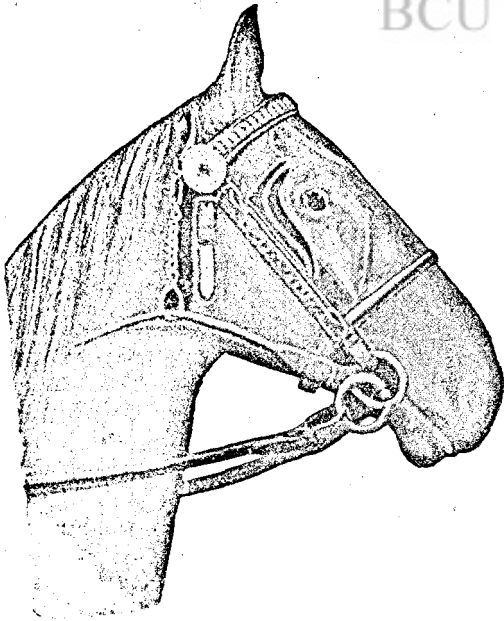
Megtűrhető és megengedhető a szemellenző használata azon esetekben, ha valakinek oly két különböző természetű vagy vérmérsékletű lóva van, hogy az egyik túlserény, mely már az ostor pusztá látásától is felingerül és magánkívül lesz, holott a másik oly lusta és aluszékony, hogy csakis az ostorrali biztatással használható a serényebb mellett.

2. Megengedhető a szemellenző használata az olyan luxus fogatoknál is, melyeknél az egyik lóval a másik elé fogva négyesben, hatosban, vagy tandem-szerűen hajtják, hogy a hátulso rudaslovak az első ostorral való biztatása alkalmával meg ne zavarodjanak.

3. Használható az ellenző az olyan betegszemű lovaknál is, melyek erős fényviszonyban szenvednek. Erre a célra igen alkalmas a Czuczor Gergely és Fogarasi János szótárában leírt »félkarimás ernyő.«

Ezzel egyszersmind ki is meritettük azon kivételeket, mely esetekben a szemellenző használata eltűrhető. De feltétlenül eltüntetendő és büntetendő a fent leírt hátrányai miatt a 40-45° szögűnél kisebb elhajlású, a szemre fekvő, szemet dörzsölő és lötyögős szemellenzők használata.

Ilyen, de ettől alakra nézve némileg eltérő 40-45° szögben a szemtől elhajló, tűrhető szemzős kantárokat bármelyik szíjgyártó mes-

ter rendes árak mellett készít. Ezeknek a reform szemellenzőknek meg van a jó oldaluk is, hogy vaslemez helyett, mely télen nagyon hűvös, nyáron pedig nagyon meleg sugarakat ver vissza a szembe, acélsodrony van a szemző alakja szerint az elhajlás biztosítása céljából a bőr közé varrva.

Máskülönben pedig, ha valaki a címeres (szabadalmazott) és monogrammos szemellenzők használata nélkül szerencsétlennek és boldogtalannak érezné magát, ezekre a reform szemellenzőkre elől is, hátul is verhet tetszés szerinti nagyságú címeret vagy monogrammot. Pl. az esetben, ha valakinek a kocsija, lóva közös a feleségével, helyesen cselekszik, ha ebben a paktumos dualisztikus világban ő nagysága címerét is rávereti a szemzőkre, mert a 45 fokban elhajló ellenzők két oldalán mindez s még egyéb is elfér a nélkül, hogy a ló szemét sértene vagy a látást zavarná.

Pákozdy László.

Háztartás.

Szárnyaspecsenyék a XVII. században.

A pannonhalmi bencésrend világhírű könyvtárában a »Hajózás Történelme« című munkámhoz gyűjtve adatokat, a többek között egy 1663-iki Almanachra akadtam, melyet Doktor Johannes Magirius írt s a mely Endtern Kristóf és Pálnak nyomdájában jelent meg Norinbergában s annak vezérczikkében egy igen helyes kis fejtegetésre akadtam, a mely világot vet az akkori idők házi szárnyasainak tenyésztésére.

A szerint a házi szárnyasok közül leg többre becsülték a kakast, tyukot és a kappanyt; de különösen becses a régiak előtt a kappany, melynek húsa igen jó, egészséges, tápláló, vérszaporító s e mellett könnyen emészthető.

A fiatal kakasokat, — tekintve, hogy húruk igen sok nedvet tartalmaz, — jónak tartották sültve; ellenben a tyukokat, mint száraz húsú állatokat, csak főttén ajánlja az Almanach.

A vén kakasokat fontos gyógyszernek tartja Magirius, mert »a vén kakas húsából készült leves nagyon elősegíti az anyagcserét, mozgékonytá teszi a testet s különösen dugulás ellen igen hathatós szer.«

Szerző a kakast igen bátor állatnak festi, de nem is csuda, mert hiszen ugyanabban az időben Francia- és Angolországban divatjuk fénykorát éri a kakasviadalok; de már sokkal előbb, mintegy a bátorság jelvényéül tekintik régi népek a kakast. Hiszen tudjuk, hogy már az ókorban Sokrates, hogy Jphikratot bátorságra serkentse, két kakast mutat neki, melyek egymással viaskodnak. Themistokles, a midőn a perzsák ellen vonul, útközben küzdő kakasokat talál s megállítja egész seregét, hogy katonái e viadal láttán bátorságot merítsenek s megtanuljanak férfiasak lenni ezen állatoktól, a kik nem nőért, gyermekért, nem hazáért és szabadságért küzdenek, hanem csupán erejük és bátorságuk érzetében szállnak szembe egymással, halálos tusára kelvén.

Ezeket figyelembe véve, nem csudáljuk, hogy Magirius egész dicshymnusokat zeng a kakasok bátorságáról; de méltán bámulhatunk babonás nézetein, a midőn a nagyon vén kakasokról beszél.

»A nagyon öreg kakasok fölötté ártalmasak s minden jel arra mutat, hogy basilikusok! Egy olasz emberről beszél, kit vörös tüzes tarajú kakas megcsipett a balkezén, mely vérzeni kezdett s a szegény ember pár óra múlva egészen kakastermészetűvé vált, mérges, féltékeny, verekedő lett s minden ápolás és ellen-szer dacára, harmadnapra meg is halt. Nosza hire is futamodott hamar a basilikus kakasnak és még irodalmilag is megénekeltek a tudósok:

»Dum furit in dominum gallus, peremitque veneno,
Commorsum, alius non, basiliscus erit!«

(Mindaddig dühöngött a kakas az urban, mig meg nem ölte mérges har-pásával, tehát nem volt más, mint basilikus!)

Mivel tehát ezek szerint a nagyon vén kakast enni nem jó, Magirius azt tanácsolja, hogy helyettük kappanyt kell adni a betegnek, habár néhány orvos, — köztük Crato, — azt tartja, hogy némely betegnek a kappany lehet ártalmára, különösen az olyanoknak, kik csuzos bántalmakban szenvednek, mivel maguk a kappanyok is igen gyakran csuzosak. Ez azonban Magirius szerint csak azon kappanyokra nézve áll, a melyeket ketreczben nevelnek, mert egyáltalán minden ketreczbe zárt baromfinak a húsa tulságosan vízenyős és egészségtelen.

Ebben a részben persze sok igaza van a szerzőnek, mert ha csak nem szűk hizláló ketreczekre fogjuk a baromfit, akkor neveljük azt szabadon, mivel a szabadon nevelt és örökké ketrecbe zárt baromfi között, bizony ma is éppen olyan különbség van, mint a beteges városi és egészséges falusi gyerek között.

A baromfiak húsának színére térve át, a fehéret ajánlja mint a legjobb Magirius, ámbár tud egy »történetirőről«, a ki azt mondja, hogy Indiában, de különösen Mozambique szigetén Afrikában vannak olyan kakasok és tyukok, a melyeknek nem csak a tollazatuk, hanem húruk és csontjuk is fekete, elannyira, hogy a belőlük készült leves teljesen tintaszínű, de a melyeknek húsa állítólag szintén jóízű.

A közönséges tyukokhoz, jóságra nézve, leginkább a »Calcutta tyukok«-at hasonlítja, de csak addig, mig elég fiatalok, mert ha megöregesznek, akkor mitsem érnek. Általában jobbak főzve, mint sültve.

Magiriusnak több izben való érvelését, a nagy francia királynak, Henriknek szavaival egybe vetve, a ki alattvalóit oly boldogoknak óhajtja látni, hogy minden családnak vasárnaponként tyuk jusson a fazekába, azt következtetem, hogy a jelen évezred középső századaiban, a régi görögök és rómaiakkal ellentétben, sokkal többre becsülték az emberek a főtt, mint a sült baromfifélet.

Ellenben kacsák és libáknak nem látszik a középkor valami nagy barátia lenni, mert azt tartják róluk, hogy akár a házi, akár a vadludak húsa, nagyon nehezen emészthető s húruk fölötté vízenyős! Azért Magirius csudálkozik is azon, hogy az egyiptomiak a libát nagyon szerették főzve is, meg sültve is és máját oly kitűnő eledelnek ismerték s mivel a hizott liba mája nagyra megnő, a libákat tehát még rendszerint hizlalták is!

Ugy látszik nem csak a középkor, hanem az ókor népei sem mind ették a libahúst, mert hiszen mint a görög hőskor földmíveléséről írt cikkemben említém, Penelope udvarában is van húsz liba, de azokat csak diszként tartja s a görögöknél az éberség jelképe, úgy hogy jó háziasszonyok sirkövére megtiszteltetésképen, vésik alakját s hasznát annyira nem ismerik, hogy csak a római császárok idejében jön divatba a pehelylyel töltött párna s annak használata ellen az írók kikelnek, mert elpuhultságot szül.

A kakas, tyuk és kappany után Magirius a fácán pecsenyére tér át s állítja, hogy azoknak húsa igen ajánlatos különösen lábbadozó betegeknek; de nagyon drága s így fájdalom, csak nagy úri asztalokra kerülhet.

Elmondja, hogy a fácán Ázsiából, Colchisból került Európába, honnan Jazon hozta magával, a midőn az arany gyapjú után járt, mint azt Martialis 13. ep. 72 alatt megírta.

A fácánhoz legközelebb állónak a szalonkát sorozza Magirius, a melyet különösen az olaszok annyira szeretnek, hogy beleiket és trágyájukat különféle fűszerekkel megkeverve, szintén megeszik s kitűnő csemegének tartják, ő azonban azt hiszi, hogy ez nem valami jó csemege lehet!

A mi a foglyot illeti, annak húsa szerinte kissé száraz ugyan; de ha mindig a fiatalokat

választjuk, akkor nagyon izletes és tápláló pecsenyét szolgáltatnak.

Ezen szárnyasokon kívül, írja szerző, még néha galambok, kacsák, faldok, pávák, hatytyúk, libák, vörösbegyek, verebek, fűrjek, fenyőmadarak, rigók, pacsírták és sármányok is kerülnek pecsenyeként az asztalra. A melyek közül legismeretesebb a galambé. Mivel azonban a házi galamb húsa vizenyős, inkább ajánlja a vadgalambot, bár megjegyvezvén, hogy mindkettőnek húsa igen terhelő és nehezen emészthető.

Intő példaképen említi Curtiust, ki mivel naponta galambhúst evett: nagyon megrövidítette általa életét s idézi Sethi Simon régi író szavait, ki azt mondja, hogy a galambhús a vért felláztatja, hideglelést idéz elő, árt a fejnek és a szemnek s ha túlságos sokat eszünk belőle, úgy még rühöt is kaphatunk. Az egyetlen ajánlatos az orvos galamb húsa, mert az Theodosius szerint jó vért csinál és hasznos táplálék s a gerlék húsa, a melyeket Franciaországban kölessel hizlalnak.

Tekintettel azon körülményre, hogy 1663-ban a német naptárak nem csak Németországban, hanem Ausztria és Magyarországon is el voltak terjedve, különösen a németajkú vidékeken és városokban, tehát ilyen és ehhez hasonló nézetekkel minden esetre befolyásolták honunk lakosságát s így némi tekintetben a mi szárnyaspecsenyéink is hasonlítottak a németországiakhoz, ámbár a magyar asszony mindig önállóságot fejtett ki a gasztronómiában, mint arról több történelmi adat is tanuskodik.

Krenedits Ödön.

IRODALMI SZEMLE.

Állategészségügyi rendeletek gyűjteménye.*

Mint a közigazgatás minden ágában, úgy az állategészségügyi rendészet körében is az alaptörvények és végrehajtási rendeletek egyes intézkedéseinek részletezése szempontjából néhány év alatt annyi rendelet adatott ki, hogy még a közigazgatási hivatalnokoknak és szakembereknek is felettébb nehéz volt már az eligazodás.

Sok tévedés, sok szabálytalanság történt ebből, jórészt akaratlanul, a megfelelő tájékozottság hiánya miatt. Az ilyen tévedéseknek pedig éppen állategészségügyi kérdésekben sokszor súlyos következményei vannak, úgy a közállapotokra, mint egyesekre.

Ezeknek szemléltése vezethette mintegy másfél évvel ezelőtt dr. *Koós Mihály* m. titkárt és *Fokányi László* m. kir. állatorvost arra a gondolatra, hogy az állategészségügyi közszolgálat szabatos ellátásának könnyebbé és biztosabbá tétele végett az addig megjelent rendeleteket összegyűjtve és ügyágazatok szerint csoportosítva, kiadják.

Mi jórészt minden vonatkozásában ismerjük az állategészségügyi rendészetet és tapasztalatainkra támaszkodva mondhatjuk, hogy nagy szolgálatot tettek ezáltal a szerzők úgy az ügynek, mint az ügyek intézésére hivatott tisztviselőknek.

Az első gyűjteményes kiadásóta azonban ismét több fontos rendelkezés történt az állategészségügyi igazgatás terén, melyeknek és az első gyűjteményből kimaradt régebbi fontos rendeleteknek kiadása most már szinte sürgősen szükséges volt.

Ezt bocsátotta most közre *Fokányi László* egy 12 ivre terjedő pótfüzetben, ugyanúgy csoportosítva ügyágazatok szerint, mint az első füzet volt. A füzetet nemcsak betűsoros tárgymutató, hanem egy az első gyűjteményben közreadott rendeleteket is felölelő számsoros mutató egészíti ki, melyből nemcsak azt tudjuk meg, hogy immár 614 rendelettel kell számot vetnünk, ha az állategészségügyi igazgatás feltételeit ismerni akarjuk, hanem a

melynek segélyével az 1878 től maig kiadott és érvényben levő rendeleteket évszámoként csoportosítva igen könnyen fel is találjuk.

A gyűjtemény szakszerű és szerencsés beosztását tehát nem kell kiemelniünk, hiszen amit keresünk benne, azt egy tekintetre megtaláljuk. Azt azonban kiemeljük, hogy a rendeltár kiadása által mindenki részére lehetővé van téve az oly sok panaszra és elégedetlenségre okul szolgáló állategészségrendészeti intézkedések forrásának felismerése.

Mielőtt tehát a hatóságok és a szakemberek eljárásai felett itélkezne valaki, avagy szokás szerint elítélné őket, méltányos és hasznos is lesz ezt a rendeletgyűjteményt megnéznie. Mi tehát a gyűjtemény megszerzését nemcsak a hatóságoknak és szakembereknek, hanem minden érdeklődőnek őszintén ajánljuk.

*

— **A legolcsóbb szépirodalmi folyóirat** kétségkívül az »Érdekes Könyvtár«, melylyel nemcsak olcsóság, de diszes kiállítás és kitűnő beltartalom tekintetében sem versenyezhet egy szépirodalmi lap sem, a külföldieket sem véve ki. Első (karácsonyi) füzete 64 oldalra terjed, nagy könyvalakban, tartalmazza *Mikszáth Kálmán* a világhírű író »*Batylus zsidó lánya*« és »*Pletyka*« című gyönyörű elbeszéléseit, ezenkívül gazdag rejtvénypályázatot nagy könyvjutalmakkal, ismeretterjesztő apróságokat stb. A lap előfizetési ára negyedévre csekély egy korona, mely összeg az »Érdekes Könyvtár« kiadóhivatalába (Budapest, VIII., József-körút 65.) küldendő be. Mint a külföldről beözönlő selejtes folyóiratok kiszorítására irányuló vállalatot, nagyon ajánljuk olvasóink figyelmébe.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Az „E. G.“ tisztelt olvasóihoz.

Öt éve, kogy lapunk mai alakját, terjedelmét és irányát nyerte. Azóta mint a lap társszerkesztője, egyben-másban talán hozzá járultam hazarészünk gazdasági ügyeinek fejlesztéséhez és bizonyára sokszor együtt éreztem az »E. G.« tisztelt olvasóival.

Most, hogy fentirt tiszteltől másnemű elfoglaltságom miatt önként megválok, jóleső érzéssel gondolok a lefolyt öt év eseményeire és azon kitűntető rokonszenvre, melylyel a lap olvasó közönsége csekélységemet annyiszor megtisztelte.

Ez volt munkálkodásom legbecsesebb jutalma, s midőn ezt őszintén megköszönöm, abban a hitben, hogy az »E. G.« nélkülem is hűséges és önzetlen szöszólója lesz hazarészünk gazdasági ügyeinek: kérem az »E. G.« olvasóközönségét, hogy anyagi erejével és szellemi munkásságával azt fentartani és tovább fejleszteni törekedjék.

Boldog esztendőket kíván

hálattal emlékezettel

Jakab László.

*

Nehéz szívvel, veszteségünk teljes tudatában búcsúunk el eddigi társszerkesztőnktől. Hiszen az alatt az öt év alatt, amely ennek a lapnak életében korszakalkotó volt, amely hivatásában megerősítette, tekintélyben megnövelte, lapunk össze volt növe társszerkesztőnk illusztris nevével, buzgó tevékenységével. A munka, a harc homlokterében volt *Jakab László* elejétől végig s ő valóban önérettel mondhatta el a költővel: »Csak egyik kezemmel írok, de mindkettővel harcolok«. Nagy tudással, bő tapasztalattal, éles ítélőképesség-

gel és kitűnő pennával harcolt ő igazán a köz érdekében, mindenkor az erdélyi gazdasztály jóvoltáért. De veszteségünk még sokkal nagyobb lenne, ha a szerkesztőség-től megválva, *Jakab László* működését egészen elveszitenők. Ám ez nem fog így történni. Mikor a közérdek az ő tudását, az ő munkásságát, vagy harckészségét lapunk hasábjaira fogja hívni, akkor *Jakab László* megint ott lesz, mint első az első között. És akkor olvasóközönségünk is, mi is örömmel fogjuk őt magunk között üdvözölni. A társszerkesztőtől most búcsúunk; de *Jakab Lászlónak* csak azt mondjuk: a viszontlátásra.

Az Erdélyi Gazda szerkesztősége.

— **Állategészségügyi főfelügyelői kinevezés.** *Bárdossy Jenő* dr. Sáros vármegye főispánja — mint Eperjesről írják — megváltik állásától. *Bárdossy* miniszteri tanácsosi címmel és jelleggel, mint állategészségügyi főfelügyelő a földművelésügyi minisztériumba fog kinevezettni. *Bárdossy* azelőtt is a földművelésügyi minisztériumnak volt tisztviselője és így visszatér ugyanabba az ügykörbe, ahol főispánna kinevezése előtt működött.

— **Kitüntetés.** *Klein Félix* cs. és kir. katonai állatorvosnak, ki 1896-tól mostanig a bilaki csikótelepen teljesített szolgálatot és az erdélyi részekben történt lóbevásárlásoknál *Radnóthfaji* ezredes mellett működött — hasznos szolgálatai elismeréséül, Ő Felsőge az arany érdemkeresztet adományozta.

Ménes birtokosaink és lótenyésztőink bizonyára örömmel vesznek tudomást e rokonszenves, buzgó és képzett szakember kitüntetéséről, ki a 11. sz. dragonos ezredbe történt áthelyeztetése folytán eltávozott ugyan körünkből, de éveken át kifejtett többoldalú hasznos tevékenysége által maradandó jó emléket hagyott nálunk. Határozott és helyt álló nézeteinek megszivvelése folytán több ménesben a tenyésztés még idejében állt meg a hanyatlás útján és megszabadulván a fenyegető veszélytől, a haladás útjára jutott.

Részünkről szintén őszinte örömmel gratulálunk a kitüntetéshez és óhajtjuk, hogy a bilaki csikótelepen mindenkor ilyen képzett ügybuzgó és hazarészünk gazdáinak érdekeit szívében viselő szakember teljesítsen szolgálatot.

— **A székelyföldi miniszteri megbízott az E. G. E.-hez.** *Balogh Vilmos* az új székelyföldi miniszteri megbízott következő átiratot intézte az E. G. E.-hez:

»A m. kir. földművelésügyi miniszter úr Ő Nagyméltósága folyó évi november hó 19-én 10229. eln. szám alatt kelt rendeletében *Sándor János* főispán, miniszteri megbízott urat belügyi államtitkárrá történt legkegyelmesebb kinevezetése folytán, a székelyföldi földmives nép gazdasági felsegítésére irányuló állami tevékenység vezetésétől saját kérelmére felmentvén, engem bizott meg ez állami tevékenység vezetésével, a marosvásárhelyi székelyföldi miniszteri kirendeltség ügyeinek ellátásával pedig a m. kir. földművelésügyi miniszter úr Ő Nagyméltósága ugyanezen rendeletében dr. *Koós Mihály* miniszteri segédtitkár nyert megbízást. A mikor ezt az egyesületnek tisztelettel tudomására hozom, tudatában annak, hogy ez állami tevékenység csak az összes hivatali és társadalmi tényezők közös munkájával és összhangzatos együtt működéssel érhet el eredményeket, egyúttal arra kérem, méltóztassék engem s a marosvásárhelyi székelyföldi miniszteri kirendeltséget nagyabecsült bizalmával megajándékozni s munkásságunkban, a székely nép segítségét célzó törekvéseinkben jóakarattal

* Megrendelhető *Fokányi László* m. kir. állatorvosnál Budapest, földművelésügyi minisztérium. — Ára 2 K. 50 f.

segítségével támogatni. Hazafias üdvözléssel vagyok Budapesten, 1903. évi december hó 9-én. *Balogh Vilmos*, miniszteri tanácsos, székelyföldi miniszteri megbízott.

— **A székelykiállítás ügye.** A sepsiszentgyörgyi Székely Társaság folyó hó 12. összejövetelén foglalkozván az E. G. E.-nek ebben a tárgyban küldött köriratával, dr. *Benedek János* indítványára kimondta, hogy:

1904. vagy 1905. aug. és szeptember havában rendezendő általános székelykiállítás eszméjét magáévá teszi, annak sikerülését teljes erővel elősegíti, az Erdélyi Gazdasági Egylet által Kolozsvárt 1904. év január havában tartandó értekezleten magát képviselteti, illetőleg képviselésére tagjai közül a jelentkezőket felkéri, s teljes erejével azon munkálkodik, hogy a kiállítás helye Sepsiszentgyörgy városa legyen.

Ebben az értelemben az Erdélyi Gazdasági Egyletet, az összes Székely-Társaságokat, Háromszékvármegyét és Sepsiszentgyörgy város tanácsát közreműködés és pártolás céljából megkeresi.

Amint értesülünk, az összes székelyföldi egyesületek és társaságok ugyanilyen lelkesedéssel és munkakészséggel karolják föl az üdvös eszmét.

— **Szövetkezeti mozgalom a Székelyföldön.** Udvarhely vármegye gazdasági egyesülete e hó 8-án a vármegye házában közgyűlést tartott. A jövő évi munkaterv programjába, melyben benne van 30 gazdasági előadás is különböző pontokon, felvette a fogyasztási szövetkezetek-rendszeres felkarolását. Ennek támogatása érdekében felszólalók Pálfi Dénes birtokos, Orsz Lajos birtokos, Lajos János ref. lelkész, Konc Ármán gyógyszerész, Török Pál megyei hivatalnok s még egynéhány tag személyében bizottságot küldött ki, melynek feladata lesz, hogy az egész vármegye területére kiterjedőleg tervezetet készítsen, a fogyasztási szövetkezetek ügyét beható tanulmány tárgyává tegye, kijelöljen azon központokat, honnan a kisebb községekben szervezendő fiókokat árukkal ellátni lehessen. Szó volt az ideai nagy gyümölcsstermés alkalmából egy gyümölcsértékesítő szövetkezet szükségességéről s egy gabona és lőértékesítő szövetkezetéről is. Mivel Bögöz, Agyagfalva és Nagy-Galambfalva községekben nemsokára megalakíthatók a fogyasztási szövetkezetek, főispán elnök megígérte, hogy a Gazdaszövetség titkárát e hó 19—24. között meghívja, hogy a fogyasztási szövetkezetekről Udvarhelyen a választmány és érdeklődők előtt ismertető, tájékoztató előadást tartson.

— **A havasi legelők tanulmányozása.** Tallián Béla földmívelésügyi miniszter megbízta Pirkner János állattenyésztési főfelügyelőt, hogy a havasi legelők okszerű használásáról, a havasi tejgazdaságokról alkalmas kézikönyvet írjon. Ezt a megbízást megelőzte Pirknernek Svájcban való tanulmányutja, a hol módja volt olyan tapasztalatokat szerezni, melyek a hazai havasok gazdasági kihasználásának kérdésénél hasznosan értékesíthetők.

— **Tenyészmarha-kiosztás.** Csikvármegye községben: Komtáson, Mindszenten, Csikszentmártonban, Ménaságon, Szeredában, Keréfalván, Szentkirályon, Vártófalván, Udvarhelyben, Kúsmődön, Bözödben, Kőrispatakon 160 tenyészmarhát osztott ki a székely kirendeltség kedvezményes áron, hogy a szarvasmarhatenyésztést föllendítse.

— **Ki köteles viselni az állatorvosi megfigyelés költségeit?** A törvényben és szabályrendeletben nem jártas felekkel egyes helyeken megtörtént az, hogy az állatorvosi megfigyelés költségeinek megfizetésére köteleztettek, jóllehet ez nem a magánfél érdekében, hanem közérdekből történt. Ezen méltánytalan eljárás lesz hivatva megszüntetni a közigazgatási bíróságnak azon elvi határozata, melyben kimondja, hogy ha a szertósnek állatorvosi megfigyelése a sertésvész terjedésének megakadályozása végett, tehát közérdekből és

nem a magánfél érdekében történik, az állatorvosi megfigyelés költségeinek viselésére a magánfél az 1900. XVII. törvénycikk 6. szakasza alapján nem kötelezhető.

— **Állatorvosok katonai szolgálatának reformja.** A most összeült delegációk elé oly kérdés került, melynek helyes megoldásához a magyar állatorvosi kar érdeke fűződik. A katonai állatorvosképzés és az állatorvosok katonai szolgálatának reformját terjesztette a hadügyminiszter a delegációk elé. Míg ugyanis a polgári állatorvosok képzése ma már teljesen megfelel a követelményeknek, addig a katonai állatorvosok iskoláztatása még mindig nem megfelelő. Katonai állatorvossá képez ki a kadsereg minden kovácslegényt, holott a polgári állatorvos képzettsége a matura. Az egyéves állatorvos-önkéntesek szolgálati viszonyai hézagosan és helytelenül vannak szabályozva. A katonai állatorvosok tisztí rangot nem nyerne, hanem csak katonai hivatalnokok és így még azzal a tekintéllyel sem rendelkeznek, melyet hivatásuk helyes gyakorlása megkíván. Ezek a sérelmek sürgetik a reformot.

— **Lenvetőmag-beszerzés.** A földmívelésügyi miniszter-által a rostja végett való lentermesztés előmozdítása céljából a jövő évi vetéshez beszerzett eredeti orosz és utántermésű lenvetőmag, míg a készlet tart, a következő áron és feltételek mellett kapható a *Magyar Mezőgazdák Szövetkezeténél* (Budapest, V., *Alkotmány-utca 31. szám.*) A lenvetőmag kedvezményes vételára Budapest nyugati pályaudvarról hordóknint vagy zsákonként (kb. 85 kg. tiszta súlylval a következő:

	eredeti oroszmag	utántermésű mag
egy (1) hordó (zsák) megrendelésénél	25 K.	15 K.
tíz (10) hordót (zsákok) meg nem haladó rendelésnél	30 K.	20 K.
hosszút (25) hordót (zsákok) meg nem haladó rendelésnél	35 K.	25 K.

Amennyiben hatóságok, egyesületek több birtokos részére együttesen tesznek megrendelést, a magának megállapítása a szétosztásra kerülő tételek nagysága szerint történik, miért is a megrendelésben egyenként részletezni kell, hogy kinek minő mennyiségű mag fog kiadni. Az egy hordós (illetve zsákos) tételek teljesen bérmentve küldetnek és amennyire lehet, olyan állomásokra irányíttatnak, ahonnan a felek a magot saját fogatukkal szállíthatják haza. Az egy hordó (illetve zsáknál) nagyobb tételek szállítási költsége azonban megrendelőt terheli, ezek tehát bérmentetlenül, lehetőleg kocsirakományba összefoglalva küldetnek szét. A vetőmagra való jelentkezések f. évi december 31-éig közvetlenül a magyar mezőgazdák szövetkezetéhez intézendők. A jelentkezések alapján a szövetkezet a jelentkezési határidő leteltével értesíti a feleket a rendelkezésükre bocsátható mennyiségről s ezt a *vetélár beküldése* vagy annak *utánvétellezésére* való *felhatalmazás* beküldése ellenében, aminek *január 31-éig* kell megtörténnie, útnak indítja. Gazdasági egyesületek, hatóságok által (kiszáradt részére) tett megrendelések szintén csak az előbbi kikezdésben előírt fizetési kötelezettségek mellett foganatosíttatnak, vagyis ha a megrendelt, illetőleg *rendelkezésükre bocsátható mennyiség árát előlegezik.* Az illető megrendelők egyúttal szavatolnak azért is, hogy az általuk megrendelt mennyiség a bejelentett arányban kerül szétosztásra.

— **Az olasz borvámkérdés a Gazd. Egyesületek Országos Szövetségében.** A G. E. O. Sz. folyó hó 14-én tartott nagygyűlése alkalmából a borvámklauzula ügyével is foglalkozott. Rubinek Gyula, mint a szövetség titkárja ismertette a kérdést s a következő határozati javaslatot terjesztette elő: Mondja ki a nagygyűlés, hogy: 1. Az olasz kereskedelmi szerződés megújításánál határozatlanlag ragaszkodik a 20 aranyforintos borvám-tétel érvényesítéséhez, még az esetben is, ha Olaszországgal e miatt a szerződéskötés meghiusulna és január 1-ével szerződésnélküli állapot következne be. 2. A külföldi boroknak a hírlapok közlése szerint házastárs céljaira alacsonyabb vámtétel mellett való behoztatásában egy új kikészítési eljárást

lát, amely a magyar bortermelésnek és a magyar borok hírnevének mérhetetlen kárára volna." A nagygyűlés egyhangú határozattal elfogadta a javaslatot.

— **A német kisbirtok védelme.** A német birodalmi gyűlés képviselőházának két nagy pártja, mely többségét teszi az egész háznak, nemrég törvényjavaslatot nyújtott be a közép-birtokok védelmére nézve. Az angol „*homestead*”, mintájára „*Heimstätte*”,-rendszert létesít a javaslat Meghatározza a birtok nagyságát, a megterhelés korlátait, s megtiltja a feldarabolást. A mi *Heimstätte*, azaz mint ilyen van telekkönyvezve, azt csak a házastárs beleegyezésével lehet eladni és csak német állampolgárnak. Csak osztatlanul lehet öröklés tárgya is.

NÉPBANK RESZVÉNYTÁRSASÁG KOLOZSVÁRT
Deák Ferenc-utca (ezelőtt: Belközép-utca) 37. sz. alatt (Korbuly-ház) olcsó jelzalog és váltókölcsonöket nyujt és **BETÉTRE 5 SZÁZALEK KAMATOT AD.**

Szt.-Anna Malátakészítmény-Vi Kis-Velence.

Malátacakes minden egyéb liszt hozzáadása nélkül tiszta malátából készült tea- és erőtáp-sütemény.

Malátalikör tiszta malátá-kivonatból készült erősítő és üdítő likör. — A likörök királya.

Malátakeserü tiszta malátából, malátá-kivonatból és a leghatásosabb gyógynövényekből készült páratlan hatású gyomorerősítő és étvágygerjesztő.

Malátabrandy tiszta malátából készült erős férfital. Kitűnő elénkítő és frissítő hatásánál fogva nélkülözhetetlen minden túlerőltetés után.

Malátarum valódi jamaikai rummal és tiszta malátával van készítve. Teához a legjobb rum.

Malátakivonat-czukorka tiszta malátá-kivonattal készült s leghatásosabb szer köhögés, rekedtség és hurutos bánlatom ellen. 1247

Számos elismerés orvostanároktól, orvosoktól és magánfelektől.

Az 1903. évben Londonban a kristálypalotában rendezett nemzetközi élelmiszerkiállításán az első díjjal **GRAND PRIX** lettek kifizetve.

Kaphatók Kolozsváron Burger Frigyes, Hirschfeld Sándor, Kónya Sándor utóda, Adí László, Zsilinszky Antal, Benke Dezső, ifj. Gráf Lőrincz, Marusán Bogdán, Gyulai Jenő czegeknél és a többi elsőrendű fűszer- és csemegeüzletben.

Magyar Jelzalog-Hitelbank

Képviselősege Kolozsvártt
(Jókai-utca 2. sz., gr. Rhédey-ház, I. em.)

Az intézet alapitókéje 40 millió korona.

4%-os és 4 1/2 %-os

Záloglevélkölcsonöket

nyujt és pedig 4%-os kölcsont földbirtokra: 50

évi törlesztéssel 4-95 százaléknál, nagyobb városokban fekvő házakra 42 1/2 évi törlesztéssel 5-25 százaléknál évi részletfizetés mellett és magasabb leszámítolási árfolyam mellett 4 1/2 %-os záloglevélkölcsonöket földbirtokra 50 évi törlesztéssel 5-35 százaléknál és nagyobb városokban fekvő házakra 42 1/2 évi törlesztéssel 5-65 % évi részletfizetés mellett.

A jelzalogul felajánlott erdélyrészi ingatlanok értéke és a megszavazandó kölcson összegére nézve az Erdélyi Gazdasági Egylet bizalmi, férfiai adnak véleményét. (1001.)

A bank képviselősegenél kaphatók 4% és 4 1/2 %-os záloglevelek, 3%-os és 4%-os nyereménykötvények

A LAPFELÜGYELŐ BIZOTTSÁG FELÜGYELETRÉ MELLETT:

Felelős szerkesztő és kiadó:

TOKAJI LÁSZLÓ.

Társzerkesztő:

JAKAB LÁSZLÓ.

Segéd-szerkesztő:

ÉBER ERNŐ.

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET TULAJ

A Nagyszebeni Földhitelintézet törlesztéses jelzálogköcsönöket ad

2000 K.-tól kezdő összegekben,

mely kölcsönök készpénzben fizettetnek ki és 4, 4 $\frac{1}{2}$, 4 $\frac{3}{4}$ és 5% kamatláb és 3/4% kezelési díj mellett a tőketörlesztéssel együtt félévi részletekben visszafizetendők a következő feltetelek alatt még pedig minden 1000 K. tőke után fizetendő: 1243

A.	1. 10 évi törlesztésre félévenként	K. 65.04 f.
	2. 20 " " "	K. 41.75 f.
	3. 30 " " "	K. 34.79 f.

legkisebb kölcsön 2000 korona, kivételesen 1000 koronától fogva is.

B.	1. 15 évi törlesztésre félévenként	K. 48.52 f.
	2. 25 " " "	K. 36.57 f.
	3. 35 " " "	K. 32.05 f.

legkisebb kölcsön 5000 korona.

C.	1. 30 évi törlesztésre félévenként	K. 32.92 f.
	2. 40 $\frac{1}{2}$ évi " " "	K. 29.69 f.
	3. 50 évi " " "	K. 28.22 f.

legkisebb kölcsön 10.000 korona.

D.	1. 50 évi törlesztésre félévenként	K. 26.11 f.
-----------	------------------------------------	-------------

legkisebb kölcsön 30.000 korona.

Az ötven évi kölcsönök, csak földbirtokokra adatnak, a többiek nagyobb vidéki városokban házakra is megelőző helyszíni szemle után.

Kölcsönfoiyamodványok az alulírttohoz benyújthatók, ki minden bővebb felvilágosítást is készséggel ad:

Erdélyi erdő-faanyag és bányaugynökség.

Gombos Benő Kolozsvár, malom-u. 16. sz.

Olajpogácsát

ismert legjobb minőségben ajánl,

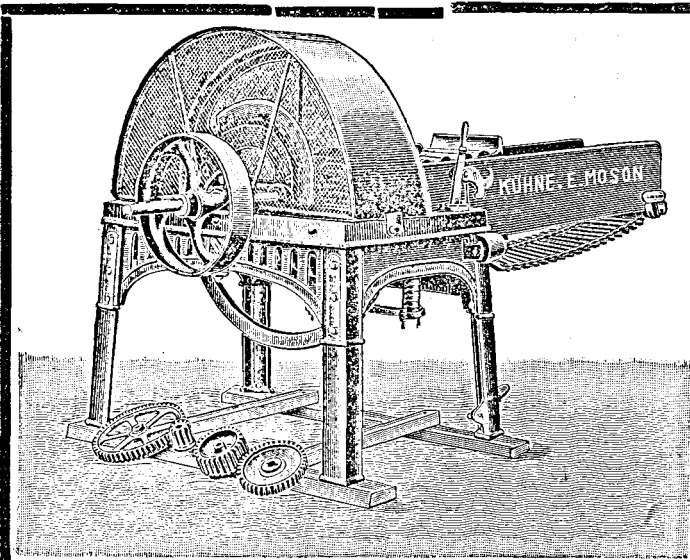
Napraforgómagot

legmagasabb napi árban keres

Erczmán Adolf

olajgyár KATONA, Kolozsmegye.

1225

SZECSKA VÁGÓ- és RÉPAVÁGÓ-GÉPEK

kézi- és erőműhajtásra,

Burgonyamosó- és osztályozó-gépek,

Casali-féle szabadalmazott erőhajtású, valamint egyes és kettős tengeri morzsolók kézi hajtásra,

„Rapid“-darálók Takarmányfüllesztők,

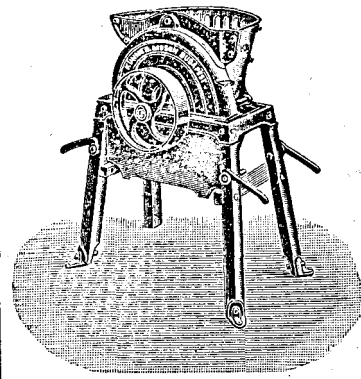
Teljes takarmánykamara felszerelések,

melyek sok évi tapasztalatok alapján, a helyi viszonyokhoz mérten díjmentesen szervezettek, legjobb szerkezetben és gondos kivitelben szállítanak

1099

KÜHNE E. hazánk legrégebbi gazdasági gépgyára által **MOSONBAN**

Főraktár: **BUDAPEST, VI., Váci-körút 57/a sz.**

Nagy képes Világtörténet

Képes diszmű a művelt közönség számára.

ÁLDÁSSY ANTAL, BOROVSKY SAMU, FOGARASSY ALBERT, GERÉB
JÓZSEF, GOLDZIHAR IGNÁC, GYOMLAY GYULA, MIKA SÁNDOR

közreműködésével szerkeszti:

1009.

MARCZALI HENRIK.

Mintegy 2500 szöveggéppel, 500 műemlékkel, 60 színes műlappal, 50 történeti térképpel, 8500 szövegoldallal.

A Nagy Képes Világtörténet célja.

Jelen munkával az első nagy világtörténeti mű jelenik meg magyar nyelven. Tervében, céljában, eszközeiben, alakjában és terjedelmében egyaránt nagy és jelentős ez a vállalkozás. A magyar tudomány nyujta a magyar közönségnek az élet könyvét, a világtörténetet. Nemzeti művelődésünkre fontos mozzanat ez. Egy régi hiány pótlása, egy régi szükség kielégítése, egy régi köteletség teljesítése.

A Nagy Képes Világtörténet illusztrációi.

A Nagy Képes Világtörténet összes illusztrációi kizárólag egykoru vagy korhű ábrázolatok lesznek. Képes mellékletei, történeti térképei, a szöveg közé nyomott rajzokkal és írásmásolatokkal a Világtörténet egy olyan kicsinyített historiai muzeumot nyujtanak az előfizetőnek, a minőt a maga valójában lehetetlen beszerezni. Ezek a nagy európai muzeumokból, családi és nyilvános könyvtárakból és levéltárakból, építészeti műrekekről egybegyűjtött s a legnagyobb műszaki tökéletességgel reprodukált illusztrációk rendkívül emelik a mű becsét, az egésznek művészi értéket adnak.

Ez a tizenkét kötet a legfényesebb magyar könyvek közé tartozik. Ez a tizenkét hatalmas könyv arra való, hogy nemzetünk minden műveltjének tanítója, barátja, tanácsadója, minden uri háznak ékessége legyen. A mű kiadására egyesült két könyvkiadó intézet bizalommal ajánlja tehát nagy, magyar vállalatát a nagy magyar közönségnek.

Franklin Társulat,
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.

Révai Testvérek,
irodalmi intézet részvénytársaság

Előfizető gyűjtők sziveskedjenek a kiadóhivatalhoz fordulni.

Megjelenik tizenkét kötetben

famentes, tehát soha meg nem sárguló papíron.

Egy-egy kötet ára

rendkívüli díszes félbőr-kötésben, bőrháttal és vászontáblával

8 frt.

Minden négy hóban egy-egy kötet jelenik meg.

Megjelenik füzetes kiadásban is 240 füzetben.

Több füzet semmiképp sem lesz.

Hetenkint egy füzet fog közrebocsáttatni.

Egy-egy füzet ára: 30 kr.

A füzetes kiadásban díszes bekötési táblák szállítanak.

A Nagy Képes Világtörténet megszerezhető:

- Füzetes kiadásban hetenkénti 30 kros füzetekben minden rendes hazai könyvtárunknál.
- Kötetes kiadásban 12 kötetben, 8 frtjával;
 - kötetenként utánvétellel bérmentve,
 - havi 1 frt 50 kros részletfizetésre.

A rendelések helyi könyvkereskedőkhöz vagy alólírt kiadókhöz intézendők.

Tájékoztató képes prospektust
vagy
mutatványfüzetet

ingyen és bérmentve

küld a mű kiadóhivatala:

BUDAPEST, VIII., Üllői-ut 18. szám.

Az 1896-iki országos kiállítás alkalmával kitüntetve!

Léber Gyula első erdélyi sodrony-szövetfonat, kerítés és ruganyos acélsodrony ágybetétek gyára
KOLOZSVÁRT, Egyetem-utca 12. szám.

Telefon 439. szám.

Olcsó kerítések! Ajánlja minden e szakmába vágó munkáit, úgymint: kertek, erdők, vadaskertek, szőlők, sírhelyek stb. bekerítéséhez gépfonatait, dísz-kerítéssel és díszkaput,

továbbá pince, padlás, felsővilágossági, magtár és éléskamra ablakok rostélyzatát, majorsági udvarok sodronyfonattal való bevonását, áthányó rosták, szén, koks, kavics, porond válogatáshoz, szikrafogó cséplő- és egyéb gépekhez, sodrony ágybetétek (matracok) 1168.

Gazdasági segédtszti állás betöltendő.

Pályázó okleveles gazda kell hogy legyen; saját kezűleg irt folyamodványát, bizonyítvány másolatokkal — melyek vissza nem adatnak —

„Gróf Zselénski uradalmi igazgatósága
„Uj-Aradon“ czimezve küldje be.“

1269

DUNKY FIVÉREK

— os. és kir. udvari —

Fényképészek,

Mátyás király-tér 10.
Gr. Wass házban levő

fényképészeti
műtermöket

megnagyobbítva.
ujjonnan építették és
a kor minden igényeit
kielégítőn fényesen
berendezték
s kérik a n. é. kö-
zönség további
pártfogását.

1127.

KASS ANTAL

aranyozó üzlete Deák F.-utca 9. sz.

Aranyozó műhelyében készít uj képkereteket, tükörkereteket, Consolokat, szalou-asztalt, függöny-tartókat. Mindenféle aranyozott butorokat elvállal jutányos árban teljesség mellett.

Régi keretek újboli aranyozását jutányos árban készíti el. Továbbá templom-aranyozásokat új oltár készítését, rajz szerint, régi oltárok újboli aranyozását a legjobb csiszolt arannyal jutányos árban, felelősség mellett elvállal. Oltár gyertyatartókat, feszületeket, jó tiszta, tartós arannyal, aranyozásért felelősséget vállal.

Becsés megrendeléseit kérve,

teljes tisztelettel

Kass Antal

aranyozó.

1270

1924. szám.

Gabonaeladási hirdetés.

Az alsódetreheimi, fehéregyházai, kolozskari és marosludasi telepítési czélokra vásárolt kincstári birtokok 1903. évi terméséből az alább megjelölt készletek eladása czéljából

**f. évi december hó 30-án és 1904. évi
február hó 23-án d. e. II órakor**

a földmivvelésügyi m. kir. Ministerium tanácsstermében, Budapesten zárt írásbeli ajánlatok utján nyilvános versenytárgyalás fog megtartatni.

Eladásra kerül f. évi december hó 30-án a fenti birtokok terméséből 75 q. rozs, 1175 q. árpa, 2272 q. zab és 2550 q. tengeri; 1904. évi február hó 23-án pedig 1350 q. őszi buza és 2049 q. tavaszi buza.

Az eladásra kerülő termények az említett birtokok magtáraiban, a részletes eladási feltételek pedig ugy ezen felügyeléségnél, mint az illetékes birtokkezelőségeknél bármikor megtekinthetők.

Ajánlatok a részletes eladási feltételekben felsorolt tételekre külön-külön teendők.

Kolozsváron, 1903. évi december hó 18-án.

A kolozsvári állattenyésztési kerületi
m. kir. Felügyelőség.

1259. II.

Hirdetés.

A fogarasi m. kir. állami ménésbirtok alsó-ucsa majorgában az 1904. év elején eladásra kerülő mintegy 180 darab cigája szopós bárány eladása érdekében az igazgatóság

1904. évi január hó 4-ére

zárt írásbeli ajánlati versenytárgyalást hirdet.

Az „Ajánlat bárányok“-ra jeligével és a vételár 5% bánatpénzzel felszerelt zárt írásbeli ajánlataik legkésőbb

1904. év január hó 4-ének délelőtti II óráig

benyújtandók. Később érkező ajánlatok figyelembe vétetni nem fognak.

Részletes eladási feltételeket az igazgatóság kívánatra küld.

Budapest, 1903. évi december hó.

A m. kir. földmivvelésügyi
Minister.

1271

Kishirdetek felvételnek (minden héten csütörtök délig): a kiadóhivatalnál, Kolozsvárt, Petőfi-utca 7. sz., emelet.

Előre fizetendő
KIS HIRDETÉSEK.

Levélbeli tudakozódásokra (felvilágosítást ad a kiadóhivatal, ha a szükséges válaszlevélbélyeg mellékelteik.)

Ezen rovatban minden 20 cm, vagy ennél kisebb területű — 50 szóig terjedő — hirdetés egyszeri közlése 1 koronába kerül. Egész évi (52-szeri) közlés ára: 48 korona mely évnegyedenként, vagy havonként is fizethető. A hirdetés legkönnyebben megrendelhető utalványlapon, melyre a szöveg is felírható. A jelzett mennyiségen felül minden szó 4 fillér, vagy minden cm. 5 fillér. Tudakozódásoknál csak a kishirdetek számára kell hivatkozni. Támpéldány csak egy küldetik.

Különlék.

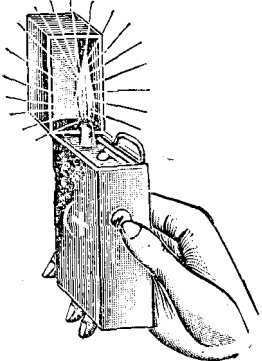
Sovány és hizott sertések legjobb értékesítésére alánljuk **Bauer B. Gyula** cégét Budapest, VIII. kerepesi-út 73., ki levélbeli megkeresésekre mindenkor díjtalanul szívesen válaszol. 1046.

UJ! UJ! „Tip” Tűzszerzám.

A „Tip” tűzszerzám finom, nikkelezett a jelenkor legelméletesebb találmánya

Egy nyomás elegendő és az embernek rögtön van egy jól világító lángja,

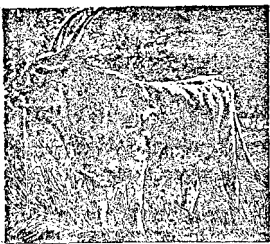
mely akár cigarettá gyújtásra, akár zseblámpául — kitűnő szolgálatot tesz.

Évlg tartó használhatóság garantírozva.

Ára: 1 drb. csak 1 frt.
3 » » 2 frt 85 kr.
Az ár előrebeküldése esetén bérmentve küldetik, különben utánvétellel. 1255 II.

Egyedüli szétküldés:
Heinrich Kertész,
Wien,
I., Fleischmarkt 18—962

19 darab bika, mely részben két éves, részben azt május elsejéig betölti, eladó. Mind erdélyi magyarfaj, már megállapodott törzstenektől, melyek fejési célokra is alkalmasak. Ez évben mustra teheneken kívül már 10 darab számfelüti üsző eladatott tenyésztésre. E nemzedék még a Budapest és Kolozsvárt első díjat nyert „Jäger” törzsbika ivadéka. **Ugron Zoltán,** pósta-távirda Székelykeresztúr, Fiátfalva. Vasúti megállóhely. 1263.

Gróf Teleki Arvéd drassói uradalma,

u. p. Koncra.
ajánl, míg a készlet tart, Koncán 100 kg.-ként az alábbi ár előzetes beküldésével szemben; nemesített minőségben:

Tekintve, hogy a rendezettebb gazdaságok már az ős és tél folyamán szerzik be tavaszi vetőmag-szükségletüket és hogy kizárólag saját termésű elsőrendű vetőmagvaink és tenyészállataink iránti keresletet kielégíteni már évek óta csak úgy tudjuk, ha a megrendelést idejében vesszük.

Franczia perje 110 kor.
csomós ebir 110 kor.

fűmagvakra

és alábbiakra a megrendelést megelőzően kérjük beküldeni. Cserhádi tanártól meghonosított

óvári tak.-répamag 80 kor., melyet a magyaróvári szarvasmarhateny.-egylet parasztagdái 3 év óta 600 holdon felüli területen termelnek drassói magból bőtermőség és eltarthatóságért. Koránérő, fehér, hl.-ként 50 kg. súlyu k.-holdanként 10 év óta 9—15 mm. termett:

duppai zab 16 kor.
lóbab 16 »
tavasz-buza 18 »
székely tengeri, korai 18 »
királyné tengeri, legbővebben termő 14 »
lóhere, luczerna, nyulzapúka, magvak árai újév után állapítottak meg.

1903. első díjat nyert

Pekingi kacsák

tojásának tuczatja 5 korona, áprilisban.

1902. Budapesten 2 első díj; 1903. szeptember Kolozsvárt

gulyabeli tehenekért és 3 éves bikákért

2 első díj.

Ezen gyorsan fejlődő, edzett hatalmas csoportu 2—3 éves

magyar bikákból

állandó készlet, árak 500—1500 korona. 1253

B. Bak Lajos

Ó csász. és kir. Fensége Klotild főhercegnő udvari szallítója és az arany koronás kereszt birtokosa

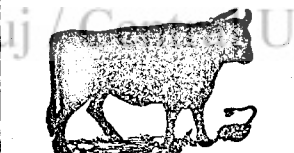
műbutor- és épületasztalos munkák és parquette gyári üzlete Kolozsvárt.

Alapított 1869-ben. 1039.

Pénzkölcsönt

leggyorsabban lebonyolít titoktartással, legelőnyösebb feltételekkel, gazdaságoknak, hivatalnokoknak, éves lakóknak vidékre.

Kölcsönöket betáblázásra minden irányban a legmesszebbmenő előnyök és kedvezményekkel közvetít igen rövid idő alatt, olesó kamattal melletti **KANITZER REZSO** bankbizományos. **BUDAPEST, VII. Kertész-u. 50. l. em. 7.** Válaszbélyeg melléklendő. 1198

Eladó

4 darab magyar-erdélyi tenyész tehén, Somogyi Albert, országos törzskönyvbe felvett, héjasfalvi tenyészetében. N.-Küllöm. Héjasfalva, posta helyben. 1246

Váltóbuza vetőmag eladó.

Kitűnő minőségű, bőtermésű, rozsdának, megdülésnek az őszi búzánál sokkal ellenállóbb

Ára q-ként 17 kor. **Ozv. gróf Pejachevich Arthurné** mező-őri uradalmaiban

Posta: **Kolozs.**
Vasút: **Virágosvölgy.** 1244

SIMONFFY ISTVÁN

mezőgazdasági gépgyára, vas- és fémöntője Kolozsvárt, Kültorda-u. 48.szám. Telefon 85. sz. Kívánatra árjegyzék és költségcsámítás bérmentve küldetik. 1038

Pantz Sándor

— könyvkötő —
Kolozsvárt, főtér 9.

Külföldön szerzett tanulmányaim és üzletem széghelyes vezetésem kedvező körülményei folytán minden megrendelésnek pontos kiszolgálással előnyös áráért teszek eleget. 1213

Nemes harozl kánarit (Trute törzs) nappal és viagitásnál változatosan éneklőt 15 napi próbával küldök, nen tetszőt kicsrélem vagy a pénzt visszaadom. Tenyészdem több bel- és külföldi kiállással kitüntetve Csomagolás ingyen. **Óváry József, Rákosliget** (saját házában), a kanári tenyész-ök egyletének tiszteletbeli elnöke. Képes árjegyzék 50 oldalra terjedő utusitással bérmentve. 1236

CIMBALOM

részletre is olcsón kapható.

Melyről nagy képes árjegyzéket bérmentve küld

Varga Pál
cimbalomgyártó, Makó, saját házából.

Cimbalmozni a leg-
rább megtanulható az öntanulási, saját kiadásomban megjelent, cimbalomiskolából, melynek ára 4 kor. helyben, utánvétellel 70 fillérral több. A megrendelő saját keze írása szükséges. **VARGA PÁL** cimbalomgyártó. 1132

Eredeti Hanna

Vetőmag

Árpát ajánl:

Vodicka birtokos

Smrztiz, Hanna,

Mähren. 1268

BÉLHURUT

kitűnő gyógyszere a **CORNIDES**-féle „Fekete áfonya gyógybor”. Kapható gyógyszerárakban; a hol nem kapható, oda 5 üveget 8 koronáért bérmentve küld 1257

Cornides Károly és Társa.

Felka (Szepesmegye). Erdei gyümölcsöket földolgozó telep.

Kerestetik megvételre

10 mázsa Baltacim vetni. Cim a kiadóban. 1267.

Türeli gazdaságomban 24 drb. javított mustra marha és 30 drb. 1—2 éves ökorborju eladó.

Br. Wildburg Aladár. 1264

Lóheremagot,

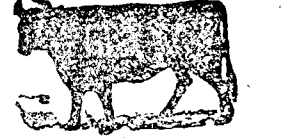
luczernamagot, gabonaféléket, mindenféle egyéb gazdasági magot legmagasabb áron értékesít és mintázott ajánlatot kér

WOLF SOMA

mag-, gabona- és terményügynöksége.

Külföldi cégek képviselője és bevásárlója

Budapest, VII., Kerepes-út 10. sz. 1265

Bajor I.
angol törzsből műtermében
KOLOZSVÁRT,
Wessalényi Miklós-u. és Mátys király-
tér sarok, Hutz-ház, bejárat Wesse-
lényi-ut felől — a legújabb minták
szerint és legjobb szövetekből r-
kívül jutányosan vállalatunk utca-
és díszöltönyök, valamint
gazdasági ruhák! 1120

Gazdák Biztosító Szövetkezete
BUDAPEST, VIII. Baross-utca 10.

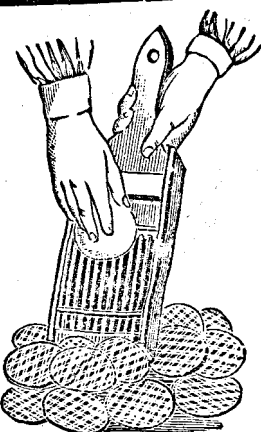
Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület
ugyis mint a
Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége
Alakult 1900. erkölcsi támogatásával. Alakult 1900.

Biztosítéki alap:

Kormány hozzájárulásával	400.000— K.
Alapítványok	1268.120— •
Tartalékok	190.400-30 •
Összesen 1,858.520-30 K.	
Első évi felesleg	90.349— K.

Biztosításokat elfogad tűz- és jégkár ellen, ugyszintén az ember életére különféle módozatok szerint. Az üzlet eredményben a biztosított tagok díjarányukban részesülnek és az 1901. évi üzletfeleslegből úgy a tűz, mint a jégkár ellen biztosítva volt tagok 4%-os díjvisszatérítést kapta't. Az 1902. évi üzlet feleslege közgyűlési határozattal tartalékba helyeztetett. Biztosítási ajánlatok benyújthatók közvetlenül vagy a képviselők közvetítésével. Nyomatványnyal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál

az igazgatóság. 1013

Nélkülözhetetlen háztartási czikk

a **VIKTORIA-gyalu**, mely egymaga pótolja a tök-, káposzta- és ugorka-gyalut. Meglepő szép formákat aprít gyümölcsbefőzéshez és körítéshez. — Ára kicsiny 30, nagy 50 krajczár bérmentve, a pénz előleges beküldésénél. **VIKTORIA-gyalugyár BUDAPEST, 1233** Nagykorona-utca 11. szám. Viszon elárulítók kerestetnek.

HERMANN E.
Varrógép és kerékpár nagy raktára
Kolozsvár, Egyetem-utca 6.

Ujjonnan berendezett mechanikai műhelyemben minden mechanikai javítások olcsón, gyorsan és pontosan eszközöltnék.

VARRÓGÉPEK!

Egy valódi családi Singer varrógép himzőkészülékkel ellátva 30—50 forintig. Egy karikahajós 65—80 forintig

Egy Central Bobbin 86—90 forintig. Eredeti Hove C. Wheler & Wilson D. 12, Manufacturing & C. New-York, Balkara Cylinder stb. A varrógépek kedvezménye: Heti vagy havi részletfizetésre is vásárolhatók.

Gepeimért 10 évig felelek.

Egy új kerékpár angol villával 70—90 forintig. Kerékpár köpeny 4—6 forintig. Kerékpár tömlő gumi 2 frt 30 krtól 3 forintig. Kerékpár csengő 35 krtól 1 frt. 50 krig. Kerékpár acetilén lámpa 2 frt. 50 krtól 5 forintig stb.

Csakis készpénzért. 1109

Kérje

ingyen és bérmentve a karácsonyi könyvpiacról szóló nagy katalógusomat, amelyhez előszót

Szomaházy István kitünő írónk irt.

Megtalálható benne a modern irodalom teljes sorozata és az összes ajánlható ifjúsági irodalom.

Szilágyi Béla könyv-, zeneműkereskedése és antiquariuma

BUDAPEST, IV., Károly-körút 26. szám.

Most jelent meg! **Willy** 1251

neves francia író legújabb műve

János herceg szeretője.

Regény eredeti francia képekkel. 3 kor.

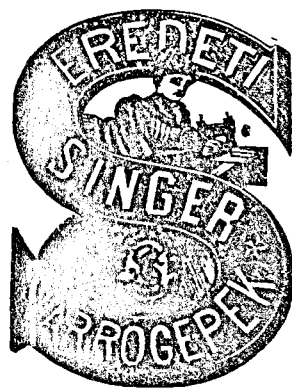
A francia könyvpiac ezidei legnagyobb sikere!

Páris 1900. Grand Prix! (328. sz.) Páris 1900. Grand Prix!

Eredeti Singer-varrógépek házi használatra

és minden ipari célra.

Nagy tartósság! Egyszerű kezelés! Magas szolgáltatási képesség!

Ingyenes oktatás a divatos műhímzésben is. — Varrógépekhez való elektromotorok minden nagyságban. Különleges varrógépek zsákvarrásra, zsáktömésre, zsákfoltozásra és szegésre. Erőhajtány berendezések a legújabb és legbevéltabb szerkezetben.

Temesvár 1891. Aranyérem! Singer Co. Debreczen 1894. Arany oklevél.

varrógép részvénytársaság,

Kolozsvár, Jókai-utca 3. 1182

Brassó, Kapu-utca 23. szám. Maros-Vásárhely, Széchenyi-tér 55. szám. Agrár bank-épület. N.-Szeben Vasút-utca 5. sz.

Első magyar ruggyanta bélyegző-gyár és véső-intézet

Geduldiger Hugó

vésnök,

BUDAPEST,

Váci-körút 17. szám.

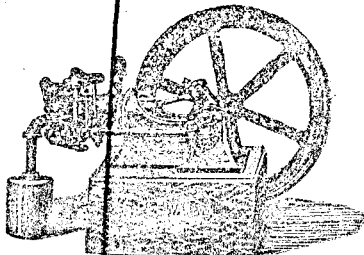
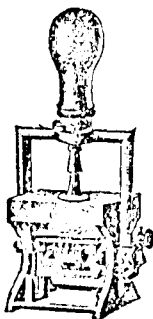
Ajánkozik

ruggyanta és rézhé-lyegzők, pecsétnyomók zsáksablonok, állatjelző-bélyegzők stb. elkészítésére.

Míntalapok ingyen.

Vidéki képviselők kerestetnek.

1101.

Dénes B. Budapest, VI., Váci-körút 61.

BRAUNER és KLÁSEK utóda PLEWA E. mérnök cs. és kir. szab. gép- és motorgyárának magyarországi vaterképiselete és raktára.

Legújabb rendszerű BENZIN-, GÁZ-, PETROLIN- és GŐZ-

MOTOROK 2—100 HP. Benzin- és Petrolin-lokomobilok 2—20 HP.

Ugyanezen motorok szívógáz-berendezéssel ellátva az üzemi költséget loerőnkint és óránkint 2—3 fillérrel leszállítják. — Olcsó árak és kedvező fizetési feltételek. — Árjegyzék ingyen és bérmentve. 1249. II.

— Szolid vidéki képviselők alkalmaztatnak. —

Cickekert
mindennemű nyomtatványhoz
szép és tartós kivitelben
pontosan és olcsón
készít
Fischer's
Tudományi és művészeti
Budapest
Kossuth-Lajos-utca 5. szám
Videki megrendelések pontosan
eszközölnék

MUBERT J. E.

Cs. és kir. udvari szállító

pezsgőbor-pinczéi

POZSONY.

Különlegességi jegy:

GENTRY-CLUB a budapesti orsz. kaszinó pezsgője.

Kapható minden jobb vendéglőben és kávéházban.

1069.